

สภาพทั่วไปของภาคตะวันตก

การศึกษาในบทนี้จะศึกษาข้อมูลของภาคตะวันตก โดยจะเน้นทางข้อมูลด้านกายภาพ และ เน้นทุกด้านของจังหวัดราชบุรี จะเน้นในทุกด้านเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการพิจารณาถึงศักยภาพการพัฒนาอุตสาหกรรมของจังหวัดราชบุรี

ลักษณะโครงสร้างทางกายภาพ

1. ลักษณะที่ตั้ง

ภาคตะวันตก ตั้งอยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 10 องศา 57 ลิปดา ถึง 15 องศา 40 ลิปดา เหนือ และเส้นแวงที่ 98 องศา 10 ลิปดา ตะวันออก ถึง 100 องศา 17 ตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	จดภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งติดต่อกับจังหวัดตาก อุทัยธานี และชัยนาท
ทิศตะวันออก	จดภาคกลาง ซึ่งติดต่อกับจังหวัดสิงห์บุรี อ่างทอง อยุธยา นครปฐมและสมุทรสาคร
ทิศใต้	จดภาคใต้และอ่าวไทย ซึ่งติดต่อกับจังหวัดชุมพร
ทิศตะวันตก	จดสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพพม่า ซึ่งมีทิวเขาถนนธงชัย และทิวเขาตะนาวศรีเป็นแนวกั้นอาณาเขต

ภาคตะวันตกนี้ประกอบด้วย 6 จังหวัด มีเนื้อที่รวม 43,047.083 ตารางกิโลเมตร หรือ 26,904,427 ไร่ ซึ่งแต่ละจังหวัดมีเนื้อที่ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงจังหวัดและพื้นที่ ในภาคตะวันตก

จังหวัด	เนื้อที่	
	ตารางกิโลเมตร	ไร่
กาญจนบุรี	19,483.148	12,176,967
สุพรรณบุรี	5,358.008	3,348,755
สมุทรสงคราม	416.707	260,442
ราชบุรี	5,196.462	3,247,789
เพชรบุรี	6,225.138	3,890,711
ประจวบคีรีขันธ์	6,367.620	3,979,763
รวม	43,047.083	26,904,427

ที่มา : สำนักงานสถิติจังหวัดราชบุรี

2. สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศของภาคตะวันตกสามารถพิจารณาตามลักษณะโครงสร้างทั่วไปได้ 3 ลักษณะ คือ

2.1 บริเวณลุ่มน้ำด้านตะวันออกเป็นพื้นที่บริเวณที่ราบ (The flat Alluvial) อยู่ทางด้านตะวันออกของลุ่มแม่น้ำแม่กลอง ติดกับภาคกลางของประเทศ มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบเกิดจากแม่น้ำนำตะกอนมาทับถมกัน จนกลายเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัดสุพรรณบุรี สมุทรสงคราม และพื้นที่บางส่วนของจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี และเพชรบุรี แม่น้ำสายสำคัญที่ไหลผ่านบริเวณที่ราบลุ่มน้ำนี้ ได้แก่แม่น้ำท่าจีน ไหลผ่านจังหวัดสุพรรณบุรีและลงสู่อ่าวไทยที่จังหวัดสมุทรสาคร

2.2 บริเวณที่สูงและเทือกเขาสูงทางด้านทิศตะวันตกของภาค ได้แก่พื้นที่ใน

จังหวัดกาญจนบุรีและบางส่วนของจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี เทือกเขาสูงเหล่านี้ทอดต่อมาจากเทือกเขาทางภาคเหนือเป็นแนวยาวต่อลงมาถึงใต้ บางส่วนจะเป็นเส้นกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งประเทศไทยมาได้แก่เทือกเขาถนนธงชัยและเทือกเขาตะนาวศรี เทือกเขาเหล่านี้ส่วนใหญ่จะอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลประมาณ 400-1,400 เมตร

บริเวณเทือกเขาสูงทางด้านทิศตะวันตกของภาคนี้จะมีลำน้ำต่าง ๆ ไหลผ่านเกิดเป็นที่ราบขั้น แต่จะมีลักษณะเป็นที่ราบลุ่มขนาดแคบ ๆ เช่นที่ราบแม่น้ำแม่กลองในเขตอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น

2.3 บริเวณที่ราบชายฝั่งทะเล บริเวณเหล่านี้จะอยู่ทางตอนใต้ของภาคได้แก่พื้นที่ในจังหวัดเพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์ สภาพพื้นที่ที่อยู่ติดกับชายฝั่งทะเลจะมีลักษณะเป็นหาดทรายยาวตลอด ถัดเข้ามาจะมีลักษณะเป็นที่ราบแคบ ๆ ไปจดกับสภาพพื้นที่ที่เป็นลูกคลื่น จนถึงสภาพพื้นที่ที่เป็นเนินเขาเตี้ย ซึ่งบริเวณสภาพพื้นที่ที่เป็นลูกคลื่นเหล่านี้เกิดจากการทับถมของตะกอนที่เคลื่อนมาจากที่สูง ที่มีทั้งเศษหิน ดิน ทราย มีอาณาเขตจนไปถึงสภาพพื้นที่ที่เป็นภูเขา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเทือกเขาตะนาวศรีที่กั้นระหว่างไทยกับพม่า

3. ลักษณะภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของภาคตะวันตก จัดอยู่ในโซนร้อนเป็นแบบฝนเมืองร้อนเฉพาะฤดูกาล (Tropical savannah : Aw) ได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ จะพัดพาเอาอากาศหนาวเย็นจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ทำให้เกิดอากาศหนาวเย็น และแห้งแล้งในช่วงนี้และได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน จะพัดพาเอาความชื้นจากบริเวณเส้นศูนย์สูตร และแถบซีกโลกภาคใต้ในบริเวณมหาสมุทรอินเดียและทวีปออสเตรเลีย ทำให้มีเมฆมากและฝนตกชุกในช่วงนี้

4. ลักษณะทางธรณีวิทยา

ลักษณะธรณีวิทยาของภาคตะวันตกส่วนใหญ่ตอนกลางของภาคเกิดจากตะกอนลำน้ำและก้อนกรวดซึ่งถูกพัดพามาทับถมกันโดยน้ำ ส่วนบริเวณขอบของภาคทางด้านทิศตะวันตกเป็นเทือกเขาและภูเขา จากแผนที่ธรณีวิทยาของกรมทรัพยากรธรณี ปี พ.ศ.2512 ธรณีวิทยาของภาคตะวันตกประกอบด้วยหินชุดต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1 หินตะกอนและหินแปร (Sedimentary and Metamorphic rocks)

4.1.1 หินตะกอนลำน้ำและก้อนกรวด (Qal : Alluvium, Eluvium and River Gravels) หินตะกอนลำน้ำและก้อนกรวดนี้เกิดในยุคปัจจุบันถึงยุคควาเตอร์นารี (Recent to Quaternary) ซึ่งมีอายุน้อยกว่า 2-3 ล้านปีล่วงมาแล้ว ตะกอนลำน้ำนี้ส่วนใหญ่ถูกพัดพามาโดยน้ำ ตกตะกอนเป็นบริเวณกว้างขวางลงมาทางใต้ ได้แก่ในบริเวณท้องที่จังหวัดหรือบางท้องที่ของจังหวัดสุพรรณบุรี กาญจนบุรี เพชรบุรี สมุทรสงคราม และประจวบคีรีขันธ์

4.1.2 หินชุดกระบี่ (Krabi group) หินชุดนี้เกิดในยุคเทอร์เชียรี (Tertiary) หรือประมาณ 70 ล้านปีล่วงมาแล้ว หินชุดนี้ประกอบด้วย

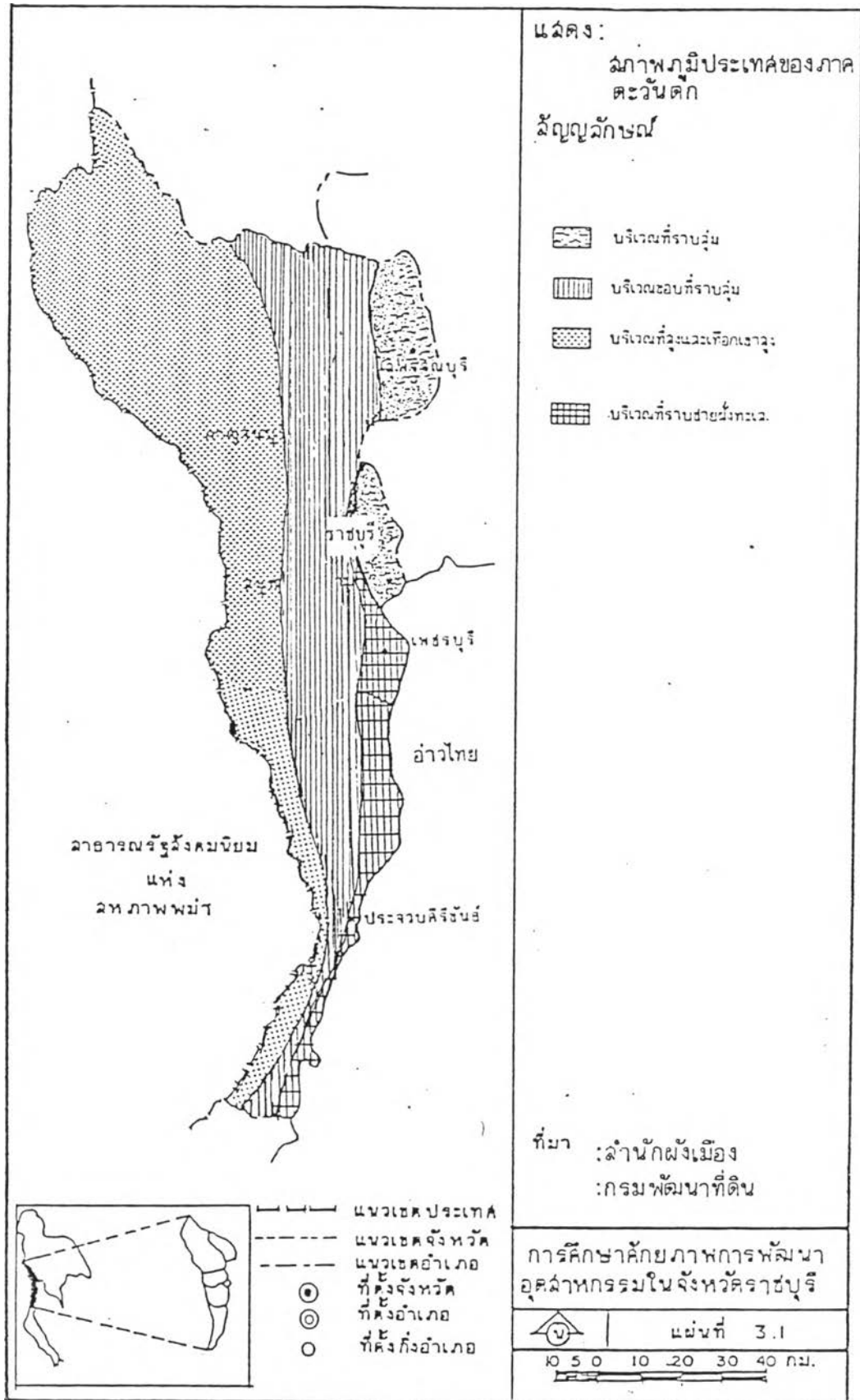
4.1.2.1 หินหน่วยแม่เมาะและลี (Tkr : Mae Moh and Li Formation) หินหน่วยนี้เกิดจากตะกอนลำน้ำที่ค่อนข้างแข็งแรงของอนภาคดินเหนียว ดินทราย มาร์ล ไมท์มิสเซลและลิกไนต์ พบในบริเวณตอนกลางของจังหวัดกาญจนบุรี

4.1.2.2 หินชุดราชบุรี (Ratchaburi group) หินชุดนี้เกิดในยุคเปอร์เมียนและคาร์บอนิเฟอรัส (Permian and Carboniferous) หรือประมาณ 270-350 ล้านปีล่วงมาแล้ว

4.1.2.3 หินหน่วยราชบุรี (PCrb : Ratchaburi Formation) ลักษณะของหินหน่วยนี้เป็นหินปูนสีเทาอ่อนปนอยู่กับหินดินดาน หินทราย หินโคลน หินกรวดกลม และหินทัฟฟ์ (Tuft) พบเป็นบริเวณกว้างในจังหวัดกาญจนบุรีและพบเป็นหย่อมเล็ก ๆ ในจังหวัดราชบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

4.1.3 หินหน่วยแก่งกระจาน (CDkg : Kaeng Krachan Formation) ลักษณะของหินหน่วยนี้เป็นชั้นหินหนาของหินแกรนิต หินโคลน หินซิลท์ และหินปูนที่มีการวางระดับชั้นไม่แน่นอน กลุ่มของหินดินดานสีเทาและหินทรายสีอ่อนที่มีก้อนควอทซ์ ควอทซ์ไซท์ หินชนวน และหินแกรนิต ที่มีการวางระดับชั้นดี พบเป็นแนวยาวทางด้านตะวันตกของภาคตั้งแต่จังหวัดกาญจนบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

4.1.4 หินหน่วยกาญจนบุรี (DSK : Kanchanaburi Formation) ลักษณะของหินหน่วยนี้เป็นหินดินดาน หินทรายและหินดินดานที่มีเนื้อดินทรายปนและในบางท้องที่แปรสภาพเป็นหินฟิลโลไลต์ อาร์จีโลไลต์ ควอทซ์ไซท์ และหินชนวนที่มีชั้นหินปรากฏอยู่

4.2 หินอัคนี หินอัคนีที่พบในภาคตะวันตกพอจะจำแนกตามยุคที่พบได้ดังต่อไปนี้

4.2.1 ยุคเทอร์เชียรี (Tertiary) มีอายุประมาณ 70 ล้านปีล่วงมาแล้ว หินที่พบในยุคนี้นี้ ได้แก่

หินบะซอลท์และหินที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน (Tbs : Basalts and its equivalent) หินเหล่านี้พบกระจายระจายในจังหวัดกาญจนบุรี และสุพรรณบุรี

4.2.2 ยุคครีเทเชียส (Cretaceous) มีอายุประมาณ 135 ล้านปีล่วงมาแล้ว หินที่พบในยุคนี้นี้ ได้แก่

หินแกรนิตและหินแกรโนไดออไรท์ (Kgr : Granite and granodiorite) หินเหล่านี้พบเป็นแนวยาวตลอดทางทิศตะวันตกของภาค ซึ่งเป็นเขตติดต่อกับเทศาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพมา

4.2.3 ยุคไทรแอสสิก (Triassic) มีอายุประมาณ 225 ล้านปีล่วงมาแล้ว หินที่พบในยุคนี้นี้ ได้แก่

หินแกรนิตและหินแกรโนไดออไรท์ (TRgr : Granite and granodiorite) หินเหล่านี้พบในบริเวณทางทิศเหนือของจังหวัดกาญจนบุรี และเขตติดต่อกับจังหวัดสุพรรณบุรี

4.2.4 ยุคเพรี-เปอร์เมียน (Pir-Permian) มีอายุประมาณ 270-350 ล้านปีล่วงมาแล้ว หินที่พบในยุคนี้นี้ ได้แก่

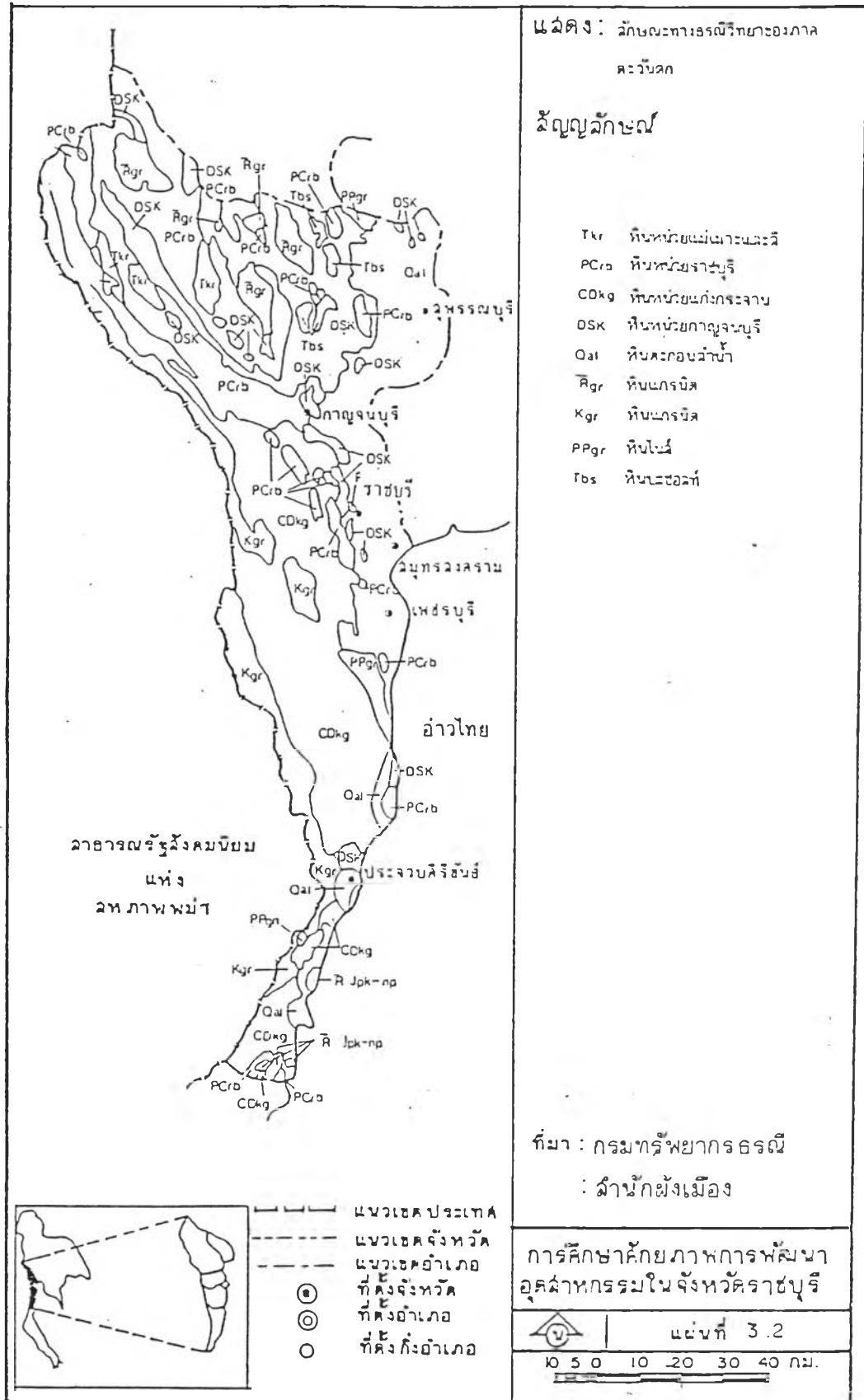
หินไนส์และชีสต์ (PPgr : Gneiss and Schist) พบในบริเวณจังหวัดสุพรรณบุรี เพชรบุรี และประจวบคีรีขันธ์

5. ทรัพยากรธรรมชาติ

แบ่งได้เป็น 4 ประเภท คือ

5.1 ทรัพยากรน้ำ

5.1.1 แหล่งน้ำธรรมชาติ เนื่องจากภาคตะวันตกพื้นที่ส่วนใหญ่ล้อมรอบไปด้วยเทือกเขา ภูเขา ซึ่งเป็นต้นลำธารและต้นน้ำที่ตัดอ่าวไทย ทำให้มีแม่น้ำหลายสายไหลผ่านภาคตะวันตก และไหลลงสู่อ่าวไทย แม่น้ำที่สำคัญ ๆ ได้แก่

แม่น้ำแม่กลอง มีต้นน้ำอยู่ที่บริเวณเขตแดนไทยกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งประเทศไทย แม่น้ำนี้ไหลผ่านอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี เรียกว่าแม่น้ำแควใหญ่หรือแม่น้ำศรีสวัสดิ์และมีแม่น้ำแควน้อยไหลมาบรรจบ ไหลผ่านจังหวัดราชบุรี เรียกว่าแม่น้ำราชบุรีไหลผ่านจังหวัดสมุทรสงคราม เรียกว่าแม่น้ำแม่กลองและไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม

แม่น้ำท่าจีน แยกจากแม่น้ำเจ้าพระยาไหลไปทางด้านตะวันตก ผ่านจังหวัดสุพรรณบุรี เรียกแม่น้ำสุพรรณบุรี ไหลผ่านจังหวัดนครปฐม เรียกว่าแม่น้ำนครชัยศรี ไหลผ่านจังหวัดสมุทรสาคร เรียกว่าแม่น้ำท่าจีน และไหลลงสู่อ่าวไทยที่อำเภอเมืองจังหวัดสมุทรสาคร

แม่น้ำแควน้อย เกิดจากแม่น้ำชองกะเสี่ย แม่น้ำบีคี่และแม่น้ำรันตี ไหลมาบรรจบกันที่ด้านใต้ของค่ายสามสน อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี ไหลผ่านอำเภอทองผาภูมิ อำเภอไทรโยค และไหลบรรจบกับแม่น้ำศรีสวัสดิ์ (แควใหญ่) ที่อำเภอเมืองจังหวัดกาญจนบุรี

แม่น้ำภาชี ต้นน้ำเกิดจากห้วยเขาที่แยกมาจากเทือกเขาตะนาวศรี ในเขตอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี และไหลไปทางเหนือผ่านอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี ไหลลงสู่มแม่น้ำแควน้อยฝั่งขวาที่บ้านหนองบัว อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

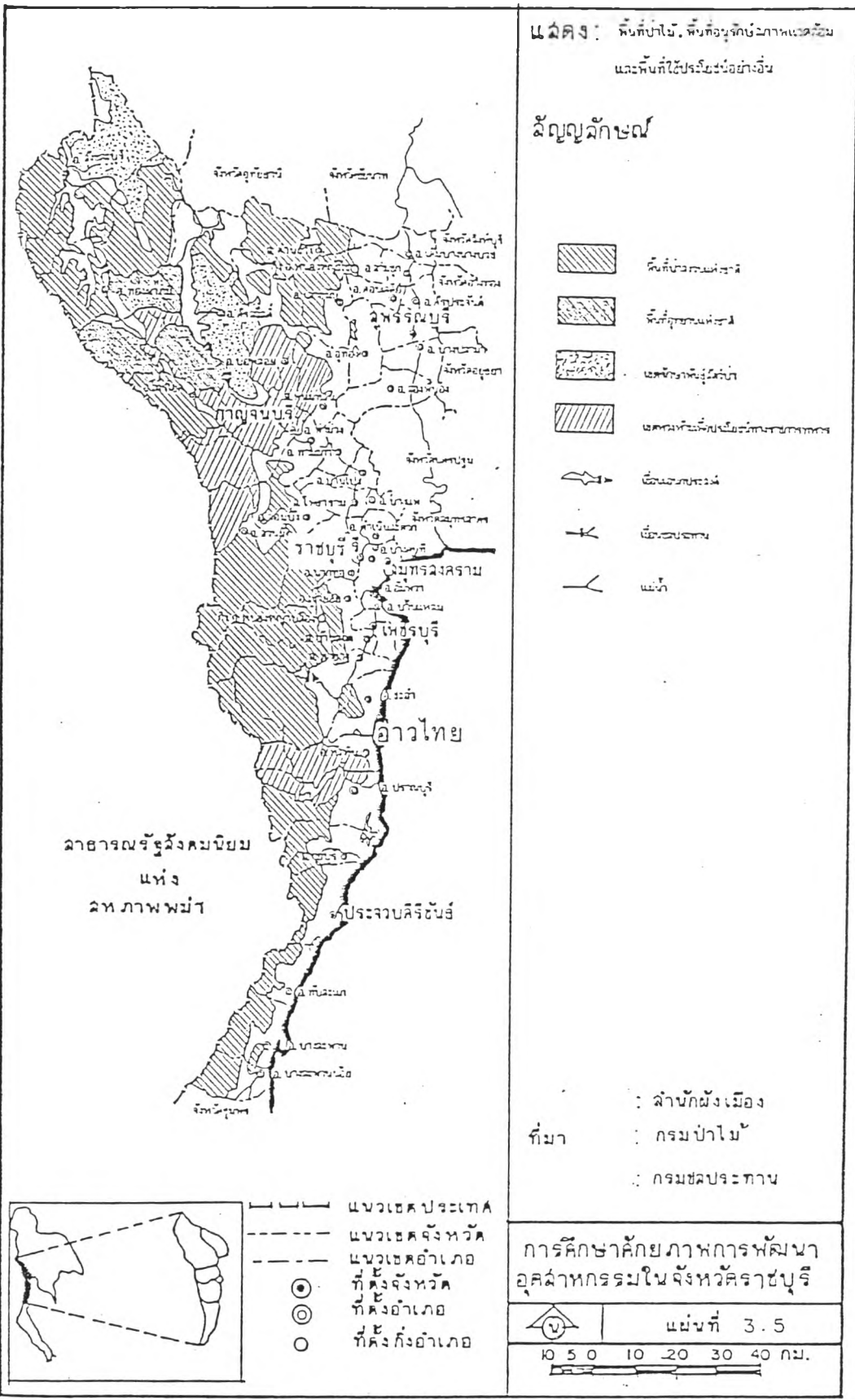
แม่น้ำเพชรบุรี ต้นน้ำเกิดจากภูเขาเบอเยตอง (เทือกเขาตะนาวศรี) และภูเขาพะเนินทุ่งในเขตอำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี ไหลผ่านอำเภอบ้านลาด อำเภอเมืองอำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี และไหลลงสู่อ่าวไทย

แม่น้ำปราณบุรี ต้นน้ำเกิดจากภูเขาพะเนินทุ่งทางด้านใต้ ในเขตอำเภอยาง จังหวัดเพชรบุรี ไหลผ่านอำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และไหลลงสู่อ่าวไทย

5.1.2 แหล่งน้ำใต้ดิน น้ำใต้ดิน (Ground water) ในภาคตะวันตก สามารถแบ่งบริเวณที่มีน้ำใต้ดินมาก ออกเป็น 2 บริเวณ คือ

5.1.2.1 บริเวณที่ราบตอนกลางของภาค (The central Plain) ซึ่งได้แก่ บริเวณที่ราบใกล้แม่น้ำเจ้าพระยา คือ จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งอยู่ทางตะวันออกของแม่น้ำสุพรรณบุรี กับอำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี รวมถึงด้านตะวันออกเฉียงใต้ของอำเภอกำมะกา จังหวัดกาญจนบุรี และด้านตะวันออกเฉียงเหนือของอำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี ซึ่งพื้นที่เหล่านี้ทั้งหมดอยู่ทางตะวันออกของแม่น้ำท่าจีน

5.1.2.2 บริเวณเทือกเขาหินปูน (The Limestone Area) ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่บริเวณลุ่มแม่น้ำแควน้อย ลำภาชี บริเวณอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี และบริเวณจังหวัดราชบุรี

5.2 ทรัพยากรป่าไม้ ลักษณะป่าไม้ในเขตภาคตะวันตกสามารถแบ่งออกได้ 2 ประเภท ดังนี้

5.2.1 ป่าไม้ประเภทไม่ผลัดใบ (Evergreen Forest) พบกระจายอยู่ทั่วไปตั้งแต่ที่ราบ จนถึงยอดเขาสูงได้แก่

5.2.1.1 ป่าดงดิบหรือป่าดิบหรือป่าชื้น (Tropical Rain Forest หรือ Tropical Evergreen Forest หรือ Tropical Wet Evergreen Forest) ป่าชนิดนี้จะขึ้นได้ดีในที่ที่ฝนตกมากเป็นประจำทุกปี และดินสามารถเก็บความชื้นไว้ได้ มักพบป่าชนิดนี้ตามหุบเขา เนินเขา ริมห้วย แม่น้ำลำธารต่าง ๆ ลักษณะป่าดงดิบในภาคตะวันตกคล้ายกับป่าดงดิบในภาคเหนือ ในบางแห่งมี

ตารางที่ 3.2 พื้นที่ทำการเกษตรของภาคตะวันตก ปี 2534/2535

หน่วย : ไร่

จังหวัด	พื้นที่ทำการเกษตร					
	พื้นที่นา	พื้นที่ไร่	ไม้ผล-ไม้ยืนต้น	พืชผัก	อื่น ๆ	รวม
1.กาญจนบุรี	435,428	1,500,408	67,618	58,705	154,446	2,216,605
2.ประจวบคีรีขันธ์	134,478	1,106,731	626,542	50,435	3,170	1,921,356
3.เพชรบุรี	462,918	351,491	122,038	41,325	1,244	979,016
4.ราชบุรี	537,200	831,998	135,790	65,196	-	1,570,184
5.สมุทรสงคราม	7,210	1,203	148,626	5,029	-	162,068
6.สุพรรณบุรี	1,954,800	565,680	75,645	23,417	-	2,619,542
รวม	3,532,034	4,357,511	1,176,259	244,107	158,860	9,468,771

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี

ต้นยางขาวขึ้นเป็นกลุ่ม ๆ ตามลำน้ำ ลำห้วย ส่วนไม้พื้นล่างเป็นไผ่หนาม ไผ่ป่า เถาวัลย์ ไม้พุ่มและหญ้าเป็นต้น ป่าชนิดนี้พบมากในบริเวณต้นน้ำแม่กลอง และเทือกเขาตะนาวศรีและยังพบ

การจัดกระจายอยู่ทั่วไป

5.2.1.2 ป่าดงดิบแล้ง (Dry Evergreen Forest) ป่าชนิดนี้สภาพป่าคล้ายคลึงกับป่าดงดิบชื้น แต่มีความแน่นที่ตอนล่างโปร่งกว่าเพราะสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศมีความชุ่มชื้นและมีปริมาณฝนน้อยกว่าป่าดงดิบชื้นพบในบางส่วนของจังหวัดสุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และตามเชิงเขาตะนาวศรี เขตติดต่อกับสาธารณรัฐสังคมนิยมแห่งสหภาพมา

5.2.1.3 ป่าเลนน้ำเค็มหรือป่าชายเลน (Mangrove Forest) ป่าชนิดนี้ชอบขึ้นอยู่บนดินเลนริมทะเล ตามชายฝั่งทะเลและปากแม่น้ำลำคลองที่มีน้ำทะเลขึ้นถึง พบการจัดกระจายทั่วไปตั้งแต่ปากแม่น้ำแม่กลองไปจนถึงแม่น้ำเพชรบุรีและบางส่วนในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม้ป่าชายเลนน้ำเค็มได้แก่ ไม้ในสกุลไม้กระถาง (Phizophora) สกุลไม้ประสัก (Bruguiera) และไม้อื่น ๆ ขึ้นปะปนได้แก่ไม้แสม (Avicennia spp) ไม้ตะปุน (Xylocarpus spp) ไม้ลำพู (Sonneratia spp) ไม้เหงือกปลาหมอ (Acathus spp) และจาก (Nipa fruticans) เป็นต้น

5.2.2 ป่าไม้ประเภทผลัดใบ (Deciduous Forest) เป็นป่าไม้ที่มีการผลัดใบในฤดูแล้ง ป่าชนิดนี้พบการจัดกระจายทั่วไป ได้แก่

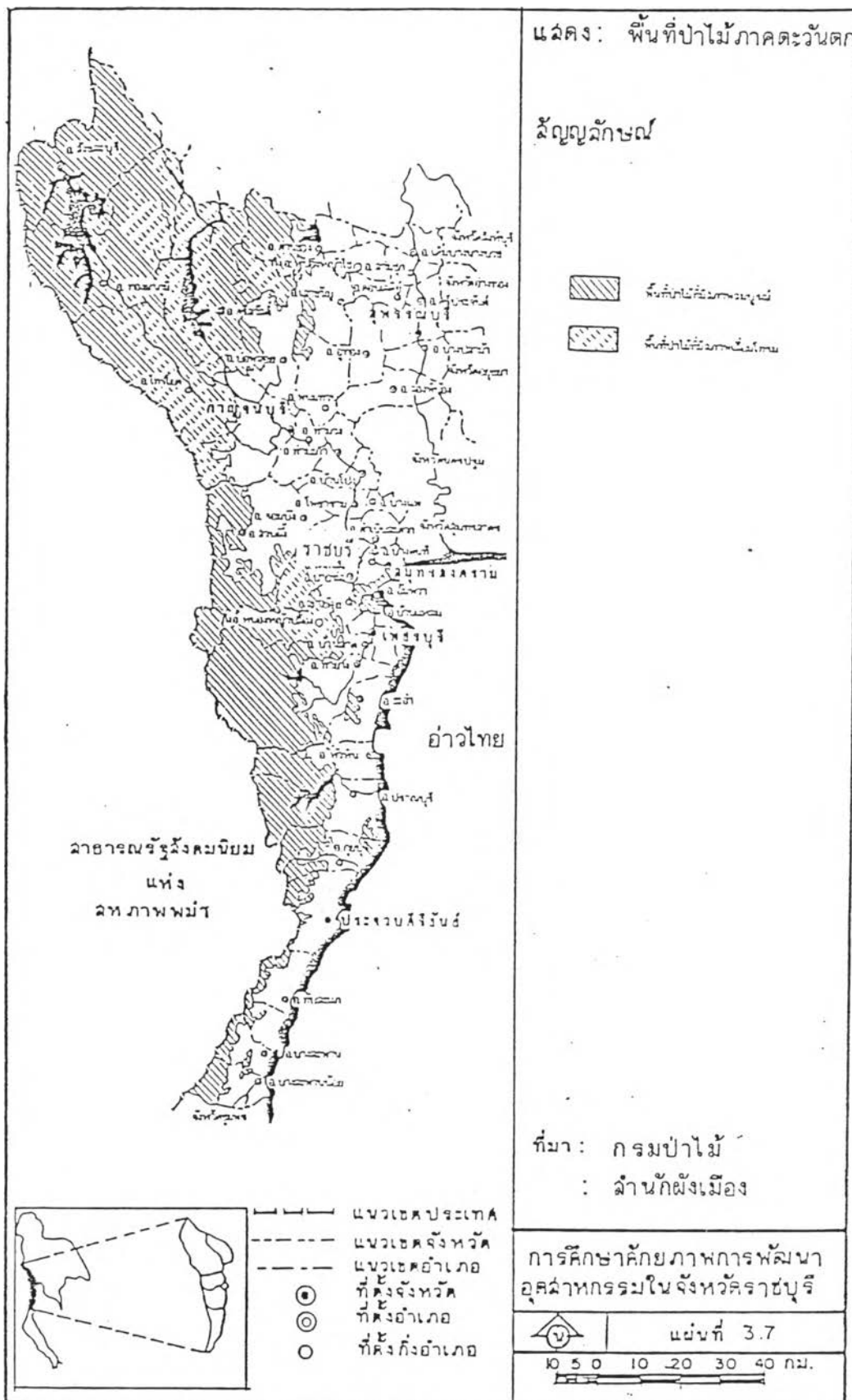
5.2.2.1 ป่าไม้เบญจพรรณ (Mixed deciduous forest) ป่าชนิดนี้ส่วนมากเป็นป่าโปร่งขึ้นในบริเวณที่มีความชุ่มชื้น และดินอุดมสมบูรณ์มากกว่าป่าแดง ไม้ขนาดกลางขึ้นมากกว่าไม้ขนาดใหญ่ ป่าพื้นล่างไม่ค่อยรกทึบเหมือนป่าดงดิบในบางแห่งมีไม้ไผ่ชนิดต่าง ๆ ขึ้นอยู่มากเช่น ในจังหวัดกาญจนบุรี จะเป็นป่าไม้สักและมีไม้ประดู่ ไม้แดง ไม้ตะแบกขึ้นปะปน ในจังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี บางแห่งเป็นป่าไม้เบญจพรรณที่ไม่มีไม้สักและอาจพบไม้ในสกุลไม้ยางและไผ่ป่า

5.2.2.2 ป่าแดงหรือป่าพะหรือโคกหรือป่าเต็งรัง (Deciduous Dipterocarps Forest or Dry Dipterocarps Forest) ป่าชนิดนี้พบในบริเวณที่เป็นดินทรายหรือดินลูกรังที่มีการระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำและพบในบริเวณแห้งแล้ง ใภูมิภาคตะวันตกมีป่าชนิดนี้กระจายอยู่ทั่วไป สภาพป่าเป็นป่าโปร่ง มีต้นไม้ขึ้นห่าง ๆ ปกคลุมด้วยต้นหญ้าหรือไม้พุ่มชนิดต่าง ๆ พันธุ์ไม้ที่ขึ้นได้แก่ ไม้พลวง ไม้เหียง ไม้เต็ง ไม้รัง และไม้ยอป่า เป็นต้น

ตารางที่ 3.3 เนื้อที่อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า

จังหวัด	เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า		อุทยานแห่งชาติ	
	ชื่อ	เนื้อที่/กม ²	ชื่อ	เนื้อที่/กม ²
กาญจนบุรี	1. สลักพระ อำเภอศรีสวัสดิ์ บ่อพลอยและเมืองกาญจนบุรี	2,757.95	1. เอร่าวิฬ อำเภอไทรโยค ศรีสวัสดิ์ และอำเภอเมือง	550.00
	2. ห้วยใหญ่ นครสวรรค์ อำเภอ สังขละบุรี อุ้มผาง ตาก	3,200.00	2. ถ้ำธารลอด อำเภอบ่อพลอย	57.00
ราชบุรี	1. แม่เฒ่าภาษี อำเภอจอมบึง และอำเภอสวนผึ้ง	439.31	-	-
ประจวบคีรีขันธ์	-	-	3. เขาสารน้อยเขตอำเภอกุยบุรี	61.82
รวม		6,447.26 (4,029,537ไร่)		668.28 (417,675ไร่)

ที่มา : บัญชีป่าสงวน กองจัดการที่ดินป่าสงวนแห่งชาติ กรมป่าไม้

ตารางที่ 3.4 แสดงเนื้อที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าสงวนที่ถูกต้องทำลาย และป่าสงวนที่ยังคงสภาพอยู่

เขต/จังหวัด	เนื้อที่ป่าสงวนแห่งชาติ	เนื้อที่ป่าสงวนที่ถูกต้องทำลาย		เนื้อที่ป่าสงวนที่ยังคงสภาพเป็นป่า	
	(ไร่)	(ไร่)	(%ของพท.ป่าสงวน)	(ไร่)	(%ของพท.ป่าสงวน)
<u>เขตบ้านโป่ง</u>					
ราชบุรี	188,343.75	108,187.50	57.44	80,156.25	42.56
กาญจนบุรี	4,492,490.00	649,259.00	14.45	3,843,231.00	85.55
สุพรรณบุรี	834,750.00	412,750.00	49.45	422,000.00	50.55
รวม	5,515,583.75	1,170,196.50	21.22	4,345,387.25	78.78
<u>เขตเพชรบุรี</u>					
เพชรบุรี	2,344,423.00	340,311.00	14.52	2,004,112.00	85.48
ประจวบคีรีขันธ์	1,808,202.50	373,978.00	20.68	1,434,224.50	79.32
รวม	4,152,625.50	714,289.00	17.20	3,438,336.50	82.80
รวมทั้งภาค	9,668,209.25	1,884,485.50	19.49	7,783,723.75	80.51

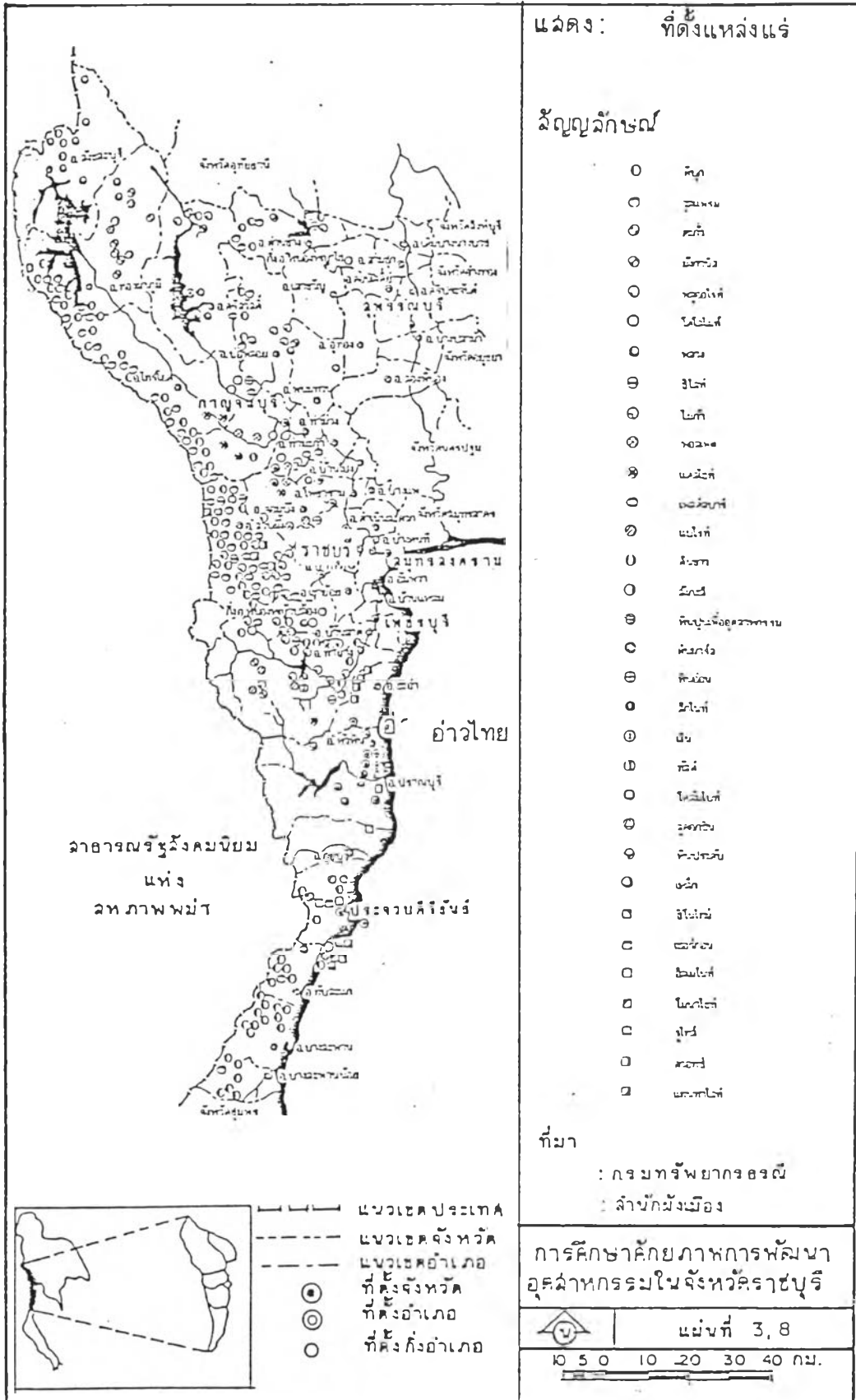
ที่มา : สำนักงานป่าไม้จังหวัดราชบุรี

5.3 ทรัพยากรแร่ ได้มีการสำรวจพบแร่หลายชนิดในท้องที่จังหวัดต่าง ๆ ของภาคตะวันตก เช่น ดิบุก วุลแฟรม ตะกั่ว หล่ออไรท์ หอสเฟต ควอทซ์ เฟลสปาร์ หอยต่าง ๆ เป็นต้น แต่บางชนิดมีการผลิตออกจำหน่ายและบางชนิดไม่มีการผลิตออกจำหน่าย เนื่องจากปัญหาเกี่ยวกับการผลิตและการจำหน่าย แร่ที่สำรวจพบในภาคตะวันตกได้แก่

5.3.1 แร่ดิบุก พบในบริเวณเหมืองแร่บิล็อก อำเภอบางแพ หมู่ 1 อำเภอทองผาภูมิ อำเภอเมือง และอำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี บ้านท่าไม้รอก อำเภอท่าช้าง จังหวัดเพชรบุรี และอำเภอทับสะแก ตำบลหนองเสือ อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

5.3.2 แร่สังกะสี-แร่หรือลวดเหล็ก พบในเหมืองแร่บิล็อก อำเภอบางแพ อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี และอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

5.3.3 แร่ตะกั่ว-สังกะสี พบในอำเภอบางแพ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรีและ

อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี

5.3.4 แร่ทองแดง พบในบรีเวณจังหวัดกาญจนบุรี

5.3.5 พลวง พบในบรีเวณอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี

5.3.6 แร่ทองคำ พบที่อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

และกาญจนบุรี

5.3.7 แร่เงิน พบปนอยู่กับแร่ตะกั่ว-สังกะสี ที่หนองไผ่ จังหวัด

กาญจนบุรี

5.3.8 แร่นิวเคลียร์ พบตามหาดทราย ที่อำเภอหัวหิน อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยปะปนอยู่กับแร่โมนาไซต์ และหลังสถานีรถไฟหัวหินถึงเขาตะเกียบ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบในหินแกรนิต-หินโนส

5.3.9 แร่พลูออกไรท์ พบอยู่ในบรีเวณอำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี อำเภอเขาชัย้อย อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี

5.3.10 แร่แบไรท์ พบในบรีเวณจังหวัดราชบุรี เพชรบุรีและกาญจนบุรี

5.3.11 ฟอสเฟต พบในบรีเวณจังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี และประจวบคีรีขันธ์

5.3.12 ดินมาร์ลหรือดินสอพอ พบในบรีเวณจังหวัดกาญจนบุรี

5.3.13 เฟลสปาร์ พบในเขตจังหวัดราชบุรี และกาญจนบุรี

5.3.14 ควอทซ์ พบในบรีเวณอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และราชบุรี

5.3.15 แร่แกรไฟต์ พบอยู่ในหินเพกมาไตต์ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

5.3.16 หินปูน พบอยู่กระจัดกระจายแหล่งผลิตหินปูนที่สำคัญ ได้แก่ จังหวัดราชบุรี และเพชรบุรี

5.3.17 โดโลไมท์ พบที่อำเภอกำม่วง อำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี

5.3.18 พลอย พบที่อำเภอบ่อพลอย จังหวัดกาญจนบุรี

5.4 แหล่งท่องเที่ยว ภาคตะวันตกเป็นภาคที่มีทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงและหลายรูปแบบคือ ทั้งประเภทที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ เช่น น้ำตก บ่าเขา ถ้ำ และชายหาดที่สวยงาม โดยแหล่งท่องเที่ยวในภาคตะวันตกมีประมาณ 80 แห่ง จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3.5 แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันตก

จังหวัด	ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว		
	ธรรมชาติ	ประวัติศาสตร์, สถาปัตยกรรม	ศิลปวัฒนธรรม, หัตถกรรม
1. สมุทรสงคราม	ดอนหอยหลอด ตลาดน้ำ น้ดบางป็น น้ดท่าคา น้ดบางน้อย	วัดเพชรสมุทรวรวิหาร (วัดบ้านแหลม) วัดอัมพวันเจติยาราม วัดบางกุ้งและค่ายบางกุ้ง วัดบางกระพ้อม	
2. กาญจนบุรี	น้ำตกเขาพัง น้ำตกไทรโยค ถ้ำแก่งละว้า ถ้ำดาวดึงส์ ถ้ำพระธาตุ ทะเลสาบแควใหญ่ อุทยานแห่งชาติถ้ำธารลอด อุทยานแห่งชาติเอราวัณ อุทยานเข่งชาติน้ำตกห้วยชมชื่น เขื่อนวชิราลงกรณ์ เขื่อนศรีนครินทร์	วัดพระแท่นดงรัง ด่านเจดีย์สามองค์ สุสานสหประชาชาติ สะพานข้ามแม่น้ำแคว ทางรถไฟสายมรณะ	
3. สุพรรณบุรี		วัดป่าเลไลยก์ วัดพระรูป วัดสุวรรณภูมิ วัดไร่โรงวัว สุสานทหารนิรนามที่วัดสนามชัย อนุสรณ์ดอนเจดีย์ สระศักดิ์สิทธิ์ทั้ง 4	

ตารางที่ 3.5 แหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันตก (ต่อ)

จังหวัด	ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว		
	ธรรมชาติ	ประวัติศาสตร์, สถาปัตยกรรม	ศิลปวัฒนธรรม, หัตถกรรม
4. ราชบุรี	ถ้ำฤๅษีเขาสูง ถ้ำเขabin ถ้ำจอมพล เขาช่องพราน ตลาดน้ำดำเนินสะดวก	เขาวัง เมืองโบราณที่บ้านคูบัว วัดพระศรีรัตนมหาธาตุ เขาก่อนจันทร์ วัดคงคาราม วัดขนอน	
5. เพชรบุรี	ถ้ำเขาหลวง หาดเจ้าสำราญ ชะอำ เขื่อนแก่งกระจาน	เขาวัง วัดท่าแพงแลง วัดเกาะแก้วสุทธาราม วัดสุวรรณาราม พระรามราชินีเวศน์	ศูนย์สาธิตหูกะพง
6. ประจวบคีรีขันธ์	หัวหิน หาดสวนสน อ่าวประจวบ อ่าวมะนาว หาดวนกร อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด	วัดเขาตะเกียบ วัดเขาช่องกระจก	

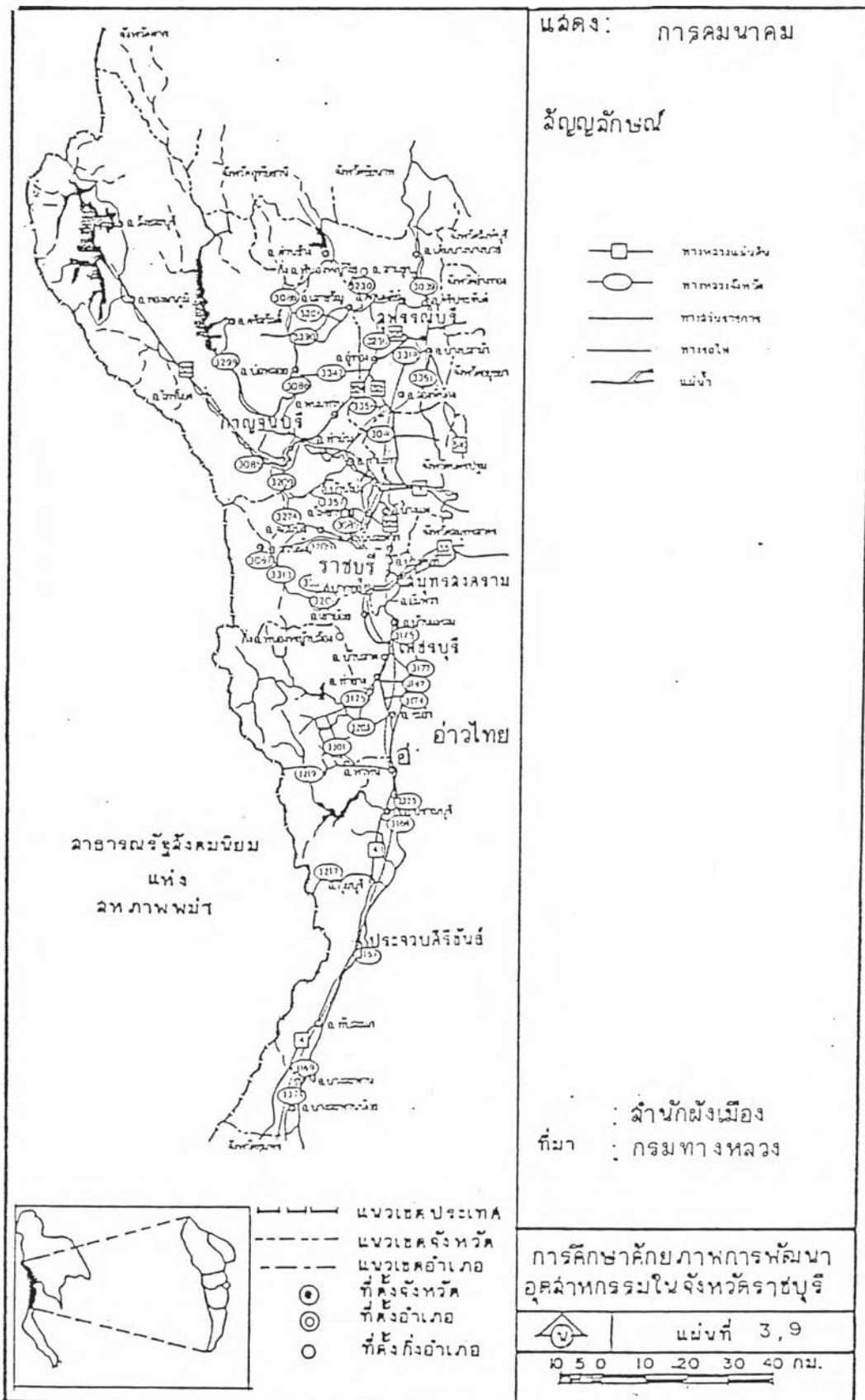
ที่มา : สำนักงานจังหวัดราชบุรี

6. การคมนาคมขนส่ง

ภาคตะวันตกมีเส้นทางคมนาคมขนส่งติดต่อกันระหว่างภาคและภายในภาคได้ทั้งทางถนน รถไฟ และทางน้ำ ที่สำคัญ ๆ คือ

6.1 ทางถนน

6.1.1 การติดต่อระหว่างภาค ที่สำคัญประกอบด้วย

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 (ถนนเพชรเกษม) จากกรุงเทพมหานคร ผ่านจังหวัดนครปฐม ราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และไปจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 35 (ถนนปากท่อ-ธนะบุรี) จากกรุงเทพมหานคร ผ่านจังหวัดสมุทรสาคร สมุทรสงคราม และบรรจบกับถนนเพชรเกษมที่อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นเส้นทางที่ทำให้การติดต่อระหว่างกรุงเทพมหานครกับจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 321 (ถนนมาลัยแมน) จังหวัดนครปฐม มาเชื่อมกับจังหวัดสุพรรณบุรี ที่อำเภออุทุมพร
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 340 จากจังหวัดนนทบุรี ผ่านอำเภอบางใหญ่ อำเภอบางบัวทอง ไปจังหวัดสุพรรณบุรี
- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3039 จากจังหวัดสุพรรณบุรี ผ่านอำเภอสามชุก อำเภอเดิมบางนางบวช เชื่อมกับภาคกลางที่จังหวัดชัยนาท
- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3195 จากจังหวัดสุพรรณบุรี เชื่อมกับภาคกลางที่จังหวัดอ่างทอง
- ทางหลวงจังหวัดหมายเลข 3263 จากจังหวัดสุพรรณบุรี เชื่อมกับภาคกลางที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

6.1.2 การติดต่อภายในภาค ที่สำคัญคือ

- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 323 (ถนนแสงชูโต) แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ที่บริเวณอำเภอบ้านโป่ง ไปจังหวัดกาญจนบุรี จนถึงอำเภอทองผาภูมิ
- ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 325 (บางแพ-สมุทรสงคราม) แยกจากทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 4 ผ่านอำเภอบางแพ อำเภอดำเนินสะดวก อำเภออัมพวา เข้าจังหวัดสมุทรสงคราม

นอกจากนี้ยังมีทางหลวงจังหวัดและเส้นทางของส่วนราชการอื่นที่ใช้ติดต่อภายในจังหวัด

6.2 ทางรถไฟ

6.2.1 ทางรถไฟสายใต้เริ่มจากกรุงเทพมหานคร ผ่านจังหวัดนครปฐม ถึงชุมทางหนองปลาดุกในเขต อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี แล้วแยกออกเป็น 3 สายคือ

- แยกจากชุมทางหนองปลาดุกไปทางใต้ผ่าน อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดต่าง ๆ ในภาคใต้

- แยกจากชุมทางหนองปลาตูกไปทางตะวันตกไปสิ้นสุดที่อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

- แยกจากชุมทางหนองปลาตูกไปทางเหนือถึงจังหวัดสุพรรณบุรี

ข. ทางรถไฟสายวงเวียนใหญ่

6.3 ทางน้ำ เส้นทางนี้ที่สำคัญของภาคตะวันตกมีในจังหวัดสุพรรณบุรี กาญจนบุรี ราชบุรี และจังหวัดสมุทรสงคราม ที่สำคัญคือ

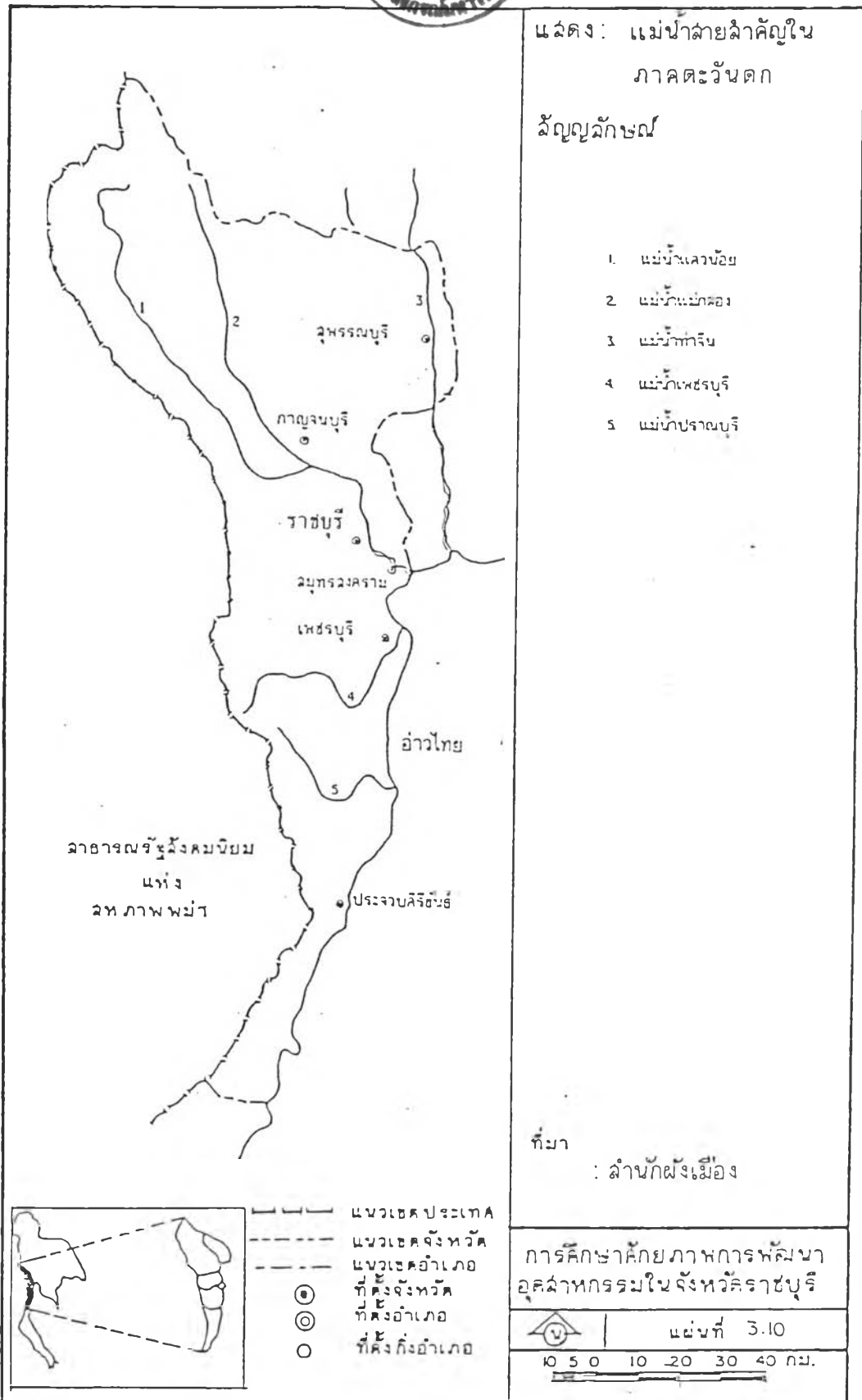
- แควน้อยและแควใหญ่เป็นเส้นทางน้ำที่ติดต่อกับบริเวณภูเขาและที่สูงด้านตะวันตกของภาค

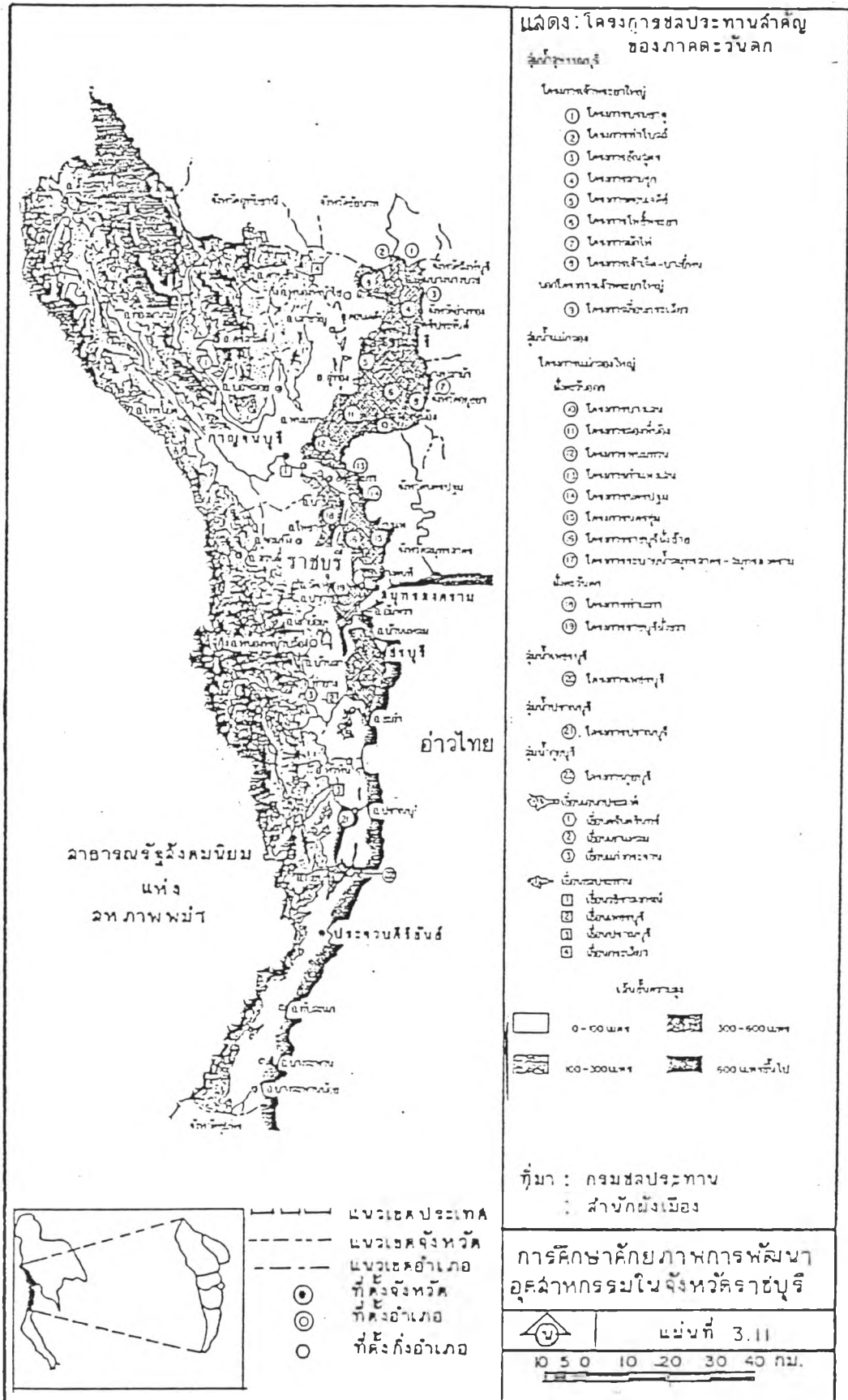
- แม่น้ำแม่กลองสามารถใช้ติดต่อกับกรุงเทพมหานครได้โดยจากจังหวัดราชบุรี ผ่านคลองดำเนินสะดวก ถึงแม่น้ำท่าจีนและผ่านคลองภาษีเจริญเข้ากรุงเทพมหานคร

- แม่น้ำท่าจีน เป็นเส้นทางน้ำที่ไหลผ่านตามแนวยาวของจังหวัดสุพรรณบุรี ผ่านอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดสุพรรณบุรี ลงสู่อ่าวไทยที่จังหวัดสมุทรสาคร

7. การชลประทาน

ภาคตะวันตกเป็นแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตรกรรมที่สำคัญมากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ โดยแหล่งผลิตสำคัญได้แก่ ที่ราบลุ่มแม่น้ำท่าจีน ในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี และที่ราบลุ่มแม่น้ำแม่กลองในเขตจังหวัดกาญจนบุรี ราชบุรี และสมุทรสงคราม ดังนั้นน้ำจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการเพาะปลูกและการดำรงชีวิตของประชาชน แต่เนื่องจากสภาพภูมิอากาศในบริเวณนี้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ปริมาณน้ำฝนและแหล่งน้ำผิวดินไม่แน่นอน เกิดปัญหาน้ำท่วมในฤดูน้ำหลาก ปัญหาการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้งและมีปัญหาน้ำทะเลไหลหนุนเข้ามาบริเวณปากน้ำแม่กลองและแม่น้ำท่าจีน ประกอบกับประชากรในภาคตะวันตกเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อย ๆ โรงงานอุตสาหกรรมและกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่างขยายตัวมากขึ้น ความต้องการใช้น้ำเพื่อการอุปโภคบริโภค การเกษตรกรรมและกิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ย่อมมีปริมาณเพิ่มขึ้น ดังนั้นการพัฒนาระบบชลประทานจึงมีความจำเป็น และความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้การใช้น้ำเพื่อประโยชน์ต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอต่อการสนองความต้องการของประชากร และนอกจากจะอำนวยความสะดวกด้านชลประทาน การจัดหาสูบน้ำอุปโภคบริโภค แล้วยังมีประโยชน์ในด้านการบรรเทา

อุทกภัย การประมง การคมนาคม และการพักผ่อนหย่อนใจอีกด้วย

พื้นที่ชลประทานของภาคตะวันตกเกือบทั้งหมดอยู่ทางด้านตะวันออกของภาค เนื่องจากมีแม่น้ำสำคัญไหลผ่านหลายสายประกอบกับสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ สามารถพัฒนาการชลประทาน โดยระบบคลองส่งน้ำ ได้สะดวกในปี 2527 ภาคตะวันตกมีพื้นที่ในเขตโครงการชลประทานประมาณ 3,741,833 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 14 ของพื้นที่ทั้งภาค โครงการชลประทานขนาดใหญ่และขนาดกลางที่สำคัญของภาคตะวันตกจะกระจายครอบคลุมพื้นที่เกษตรกรรมในเขตลุ่มน้ำสำคัญคือ ลุ่มน้ำสุพรรณบุรี ลุ่มน้ำแม่กลอง ลุ่มน้ำเพชรบุรี และลุ่มน้ำปรางบุรี ซึ่งดำเนินการในรูปของการสร้างเขื่อนเก็บกักน้ำและเขื่อนระบายน้ำเพื่ออำนวยประโยชน์ในด้านการชลประทาน การจัดหาไฟฟ้าเพื่อการอุปโภคบริโภค การบรรเทาอุทกภัย การประมง การคมนาคม และการพักผ่อนหย่อนใจ โครงการชลประทานที่สำคัญของภาคตะวันตกสามารถจำแนกตามลุ่มน้ำได้ 5 เขต ดังนี้

เขตที่ 1 พื้นที่ชลประทานลุ่มน้ำสุพรรณบุรี เป็นส่วนหนึ่งของโครงการเจ้าพระยาใหญ่ ซึ่งมีต้นโครงการอยู่ที่เขื่อนเจ้าพระยา ซึ่งเป็นเขื่อนระบายน้ำที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ที่อำเภอสรรพยา จังหวัดชัยนาท โดยแจกจ่ายน้ำให้แก่พื้นที่เกษตรกรรมในโครงการถึง 15 จังหวัด ทิวเขตกากกลางและบางส่วนของภาคตะวันตกประมาณ 5.8 ล้านไร่ โดยอยู่ในเขตจังหวัดสุพรรณบุรี ประมาณ 1.2 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 21 ของพื้นที่โครงการทั้งหมด ครอบคลุมพื้นที่สองฝั่งแม่น้ำสุพรรณบุรีในเขตอำเภอศรีประจันต์ อำเภอเมือง อำเภอบางปลาม้า บางส่วนของอำเภอเดิมบางนางบวช อำเภอสามชุก อำเภออู่ทอง และอำเภอสองพี่น้อง

เขตที่ 2 พื้นที่ชลประทานลุ่มน้ำแม่กลอง อยู่ในโครงการชลประทานแม่กลองใหญ่ซึ่งมีต้นโครงการอยู่ที่เขื่อนวชิราลงกรณ์ ซึ่งเป็นเขื่อนทดน้ำตั้งอยู่ที่อำเภอกำแพง จังหวัดกาญจนบุรี และส่งน้ำไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสองฝั่งแม่น้ำแม่กลอง รวม 7 จังหวัด ครอบคลุมพื้นที่ชลประทานประมาณ 3 ล้านไร่ หรือประมาณร้อยละ 67 ของพื้นที่โครงการ ได้แก่ พื้นที่บางส่วนของอำเภอกำแพง อำเภอกำมะกา และอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี บางส่วนของอำเภอสองพี่น้องและอำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี อำเภอบางแพ อำเภอวัดเพลง อำเภอดำเนินสะดวก บางส่วนของอำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอเมืองและอำเภอบางท้อ จังหวัดราชบุรี บางส่วนของอำเภอเขาชัยวัน จังหวัดเพชรบุรี และส่วนใหญ่ของจังหวัดสมุทรสงคราม

เขตที่ 3 เขตชลประทานลุ่มน้ำเพชรบุรี ได้แก่ พื้นที่ชลประทานในเขตโครงการเพชรบุรี ซึ่งมีหัวงานอยู่ที่เขื่อนเพชรซึ่งสร้างกั้นแม่น้ำเพชรบุรี ที่อำเภอท่าช้าง จังหวัดเพชรบุรี ทดน้ำส่งให้แก่พื้นที่เกษตรกรรมในโครงการได้ประมาณ 336,000 ไร่ ในพื้นที่บางส่วนของอำเภอท่าช้าง อำเภอบ้านลาด อำเภอเมือง และอำเภอบ้านแหลม

เขตที่ 4 เขตชลประทานลุ่มน้ำปรางบุรี ได้แก่ พื้นที่ชลประทานในเขตโครงการปรางบุรี ซึ่งมีต้นโครงการอยู่ที่เขื่อนปรางบุรี ซึ่งกั้นแม่น้ำปรางบุรีที่อำเภอปรางบุรี จัง

ห้วงประจวบคีรีขันธ์ ส่งผลให้แกพื้นที่เพาะปลูกและบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ประมาณ 220,000 ไร่ ครอบคลุมบางส่วนของอำเภอปราณบุรี อำเภอกุยบุรี และอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

เขตที่ 5 เขตชลประทานลุ่มน้ำกุยบุรี ได้แก่ พื้นที่ชลประทานที่ได้รับการส่งน้ำจากแม่น้ำกุยบุรีประมาณ 15,300 ไร่ ในเขตอำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ลักษณะโครงสร้างทางประชากร

1. ขนาดและการเปลี่ยนแปลงประชากร

ภาคตะวันตก เป็นภาคที่มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 43,083,360 ตารางกิโลเมตร หรือเท่ากับร้อยละ 8.40 ของพื้นที่ประเทศและในปี 2535 มีประชากรทั้งสิ้นเท่ากับ 3,146,207 คน หรือเพียงร้อยละ 5.94 ของประชากรทั้งประเทศและภายในภาคตะวันตกนี้ จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่มากที่สุดในภาคคือ มีพื้นที่เท่ากับร้อยละ 45.23 ของพื้นที่ภาค จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเพชรบุรี มีพื้นที่รองลงมาคือ ร้อยละ 14.76 และ 14.75 ตามลำดับ และจากการศึกษาขนาดประชากร ปี 2535 นี้ จังหวัดสุพรรณบุรีมีประชากรมากที่สุดในภาคคือมีขนาดประชากรเท่ากับร้อยละ 25.35 ของประชากรภาค จังหวัดราชบุรีและกาญจนบุรีมีขนาดประชากรรองลงมาคือ เท่ากับร้อยละ 21.98 และ 20.14 ตามลำดับ ในส่วนการเปลี่ยนแปลงประชากรภาคตะวันตกช่วง 20 ปี ตั้งแต่ปี 2515-2535 จะพบว่าจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงประชากรสูงที่สุด คือ จังหวัดกาญจนบุรี คือ มีการเปลี่ยนแปลงถึง ร้อยละ 30.17 ของการเปลี่ยนแปลงประชากรทั้งภาค รองลงมาคือ จังหวัดราชบุรีและสุพรรณบุรี คือ มีการเปลี่ยนแปลงประชากรร้อยละ 19.75 และ 18.50 ตามลำดับ ส่วนจังหวัดสมุทรสงครามนี้เป็นจังหวัดที่มีพื้นที่น้อยที่สุดในภาค คือ มีพื้นที่เพียงร้อยละ 0.96 เท่านั้น ทั้งขนาดประชากร และการเปลี่ยนแปลงประชากรก็น้อยที่สุดในภาคด้วย คือ มีประชากรเท่ากับร้อยละ 6.53 การเปลี่ยนแปลงประชากรเท่ากับร้อยละ 2.80

2. ความหนาแน่นประชากร

ความหนาแน่น ประชากรของภาคตะวันตก ในปี 2535 เฉลี่ยเท่ากับ 73 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งต่ำกว่าความหนาแน่นประชากรเฉลี่ยของประเทศซึ่งเท่ากับ 103 คนต่อตารางกิโลเมตร และในภาคตะวันตกเองจังหวัดที่มีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาค คือ จังหวัดสมุทรสงคราม สุพรรณบุรีและราชบุรี ซึ่งมีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ย เท่ากับ 496, 149, 135 คนต่อตารางกิโลเมตร ตามลำดับ และค่าเฉลี่ยความหนาแน่นประชากร ทั้ง

3 จังหวัดนี้ก็ยังสูงกว่าค่าเฉลี่ยประชากรของประเทศด้วย ส่วนจังหวัดที่มีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ยต่ำที่สุดในภาคคือ จังหวัดกาญจนบุรี คือ มีความหนาแน่นประชากรเฉลี่ยเพียง 32 คนต่อตารางกิโลเมตร ซึ่งต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาคด้วย

ลักษณะโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

เมื่อกล่าวถึงลักษณะทางเศรษฐกิจของภาคใดภาคหนึ่ง หรือจังหวัดใดจังหวัดหนึ่งก็ตาม นั่นคือ การมองถึงตัวรวมขององค์ประกอบของสาขาการผลิตต่าง ๆ 3 สาขาการผลิตของพื้นที่นั้น ดังนี้ คือ เกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรม และสาขาบริการประกอบกัน และในแต่ละสาขาการผลิตก็จะมีรายละเอียดของกิจการผลิตที่แตกต่างกันออกไป การศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจจะสามารถบ่งบอกให้เห็นถึงความเจริญเติบโตของพื้นที่นั้น ๆ ได้ว่ากำลังอยู่ในระดับไหนในปัจจุบัน และจะแสดงให้เห็นถึงความพร้อมของพื้นที่นั้น ในการที่จะพัฒนาให้เป็นไปตามทิศทางเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้หรือไม่อย่างไรด้วย การศึกษาลักษณะทางเศรษฐกิจภาคตะวันตก

1. ลักษณะโครงสร้างการผลิต

จากข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาคตะวันตกปี 2534 จะพบว่าภาคตะวันตกมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งสิ้นเท่ากับ 62,731.1 ล้านบาท สาขาเกษตรกรรมเป็นสาขาที่สร้างมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมให้ภาคสูงที่สุด รองลงไป คือ สาขาบริการและสาขาอุตสาหกรรมคือ เท่ากับ 9,031.7 ล้านบาท และ 5,381.7 ล้านบาท ตามลำดับ หรือคิดเป็นสัดส่วนระหว่าง สาขาเกษตรกรรม : สาขาอุตสาหกรรม : สาขาบริการ เท่ากับ 40 : 22 : 38 และมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรภาคตะวันตกเท่ากับ 19,795 บาท/ปี และเมื่อทำการศึกษเปรียบเทียบกันในแต่ละจังหวัดจะพบว่าจังหวัดราชบุรี มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงที่สุดในภาค คือ 5,954.7 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 24.82 ผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค และมีสัดส่วนระหว่างสาขาการผลิต เท่ากับ 29 : 37 : 34 อันดับ 2 คือ จังหวัดกาญจนบุรี มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมเท่ากับ 5,895.9 ล้านบาท หรือร้อยละ 24.58 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค และมีสัดส่วนระหว่างสาขาการผลิตเท่ากับ 37 : 28 : 35 อันดับ 3 คือ จังหวัดสุพรรณบุรี มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม เท่ากับ 4,434.8 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 18.49 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมของภาค และมีสัดส่วนระหว่างสาขาการผลิตเท่ากับ 47 : 9 : 44 อันดับ 4 คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมเท่ากับ 3,722.5 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 15.52 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคและมีสัดส่วนระหว่างสาขาการผลิตเท่ากับ 59 : 12 : 29 อันดับ 5 คือ จังหวัดเพชรบุรี มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมเท่ากับ 3,122 ล้าน

บาท หรือคิดเป็น ร้อยละ 13.02 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภาค และมีสัดส่วนระหว่างสาขาการผลิตเท่ากับ 39 : 17 : 44 ส่วนจังหวัดสมุทรสงครามเป็นจังหวัดที่มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมต่ำที่สุดในภาค คือ มีเพียง 856.7 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 3.57 และมีสัดส่วนระหว่างสาขาการผลิตเท่ากับ 19 : 16 : 65 จังหวัดที่ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อคนสูงที่สุดในภาค คือ จังหวัดกาญจนบุรี รองลงมา คือ ประจวบคีรีขันธ์และราชบุรี มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากร เท่ากับ 9,761 บาท 9,400 บาท และ 8,848 บาท ตามลำดับ และทั้ง 3 จังหวัดนี้มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคด้วย ส่วนอีก 3 จังหวัด เป็นจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาคและจังหวัดสมุทรสงคราม ก็เป็นจังหวัดที่มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประชากรต่ำที่สุดในภาค คือ มีรายได้เฉลี่ยเพียงคนละ 4,283 บาท ต่อปีเท่านั้น

2. การเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาค

จากการศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวม ของภาคตะวันตกดังกล่าวมาแล้วเมื่อถึง การเปลี่ยนแปลงและอัตราการขยายตัว (growth rate) ทางเศรษฐกิจของภาคตะวันตก ระหว่างปี 2530-2534 พบว่าภาคตะวันตกมีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์เท่ากับ 9,269.7 ล้านบาท มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยต่อไปได้เท่ากับร้อยละ 6.30 การเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์ของสาขาบริการมีมูลค่า การเปลี่ยนแปลงสูงที่สุดของภาค แต่สาขาอุตสาหกรรมกลับ เป็นสาขาการผลิตที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยต่อปีสูงที่สุดของภาคและทั้ง 2 สาขา การผลิตนี้ก็มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจเฉลี่ยต่อปีสูงกว่าเฉลี่ยของภาคคือร้อยละ 11.79 และ 7.13 ตามลำดับ และเมื่อศึกษาถึงรายจังหวัดจะพบว่า จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดและอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสูงที่สุดในภาคคือมีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์เท่ากับ 2,585.4 ล้านบาท และอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ 7.67 ซึ่งมีค่าสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคด้วย รองลงมาคือจังหวัดกาญจนบุรีและเพชรบุรี มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจร้อยละ 7.57 และ 7.15 ตามลำดับ เมื่อดูในรายละเอียดของแต่ละสาขาการผลิต ก็พบว่าในสาขาเกษตรกรรม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และกาญจนบุรี มีอัตราร้อยละ 5.30 เท่ากัน รองลงมา คือ จังหวัดเพชรบุรีและราชบุรี คือ ร้อยละ 4.88 และ 4.37 ตามลำดับ ซึ่งจะสังเกตได้ว่าจังหวัดเพชรบุรีซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์ต่ำกว่าจังหวัดราชบุรี แต่กลับมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสาขาเกษตรกรรมลดถอยลง คือ มีอัตราการขยายตัวเท่ากับร้อยละ -4.14 ในด้านสาขาอุตสาหกรรมนั้น จังหวัดราชบุรีมีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์สูงที่สุดในภาค รองลงมา คือ จังหวัดกาญจนบุรี และเพชรบุรี และอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจจังหวัดกาญจนบุรีกลับมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจสาขาอุตสาหกรรมสูงที่สุดในภาค คือ ร้อยละ 15.06 รองลงมา คือ จังหวัดเพชรบุรีและราชบุรี คือ ร้อยละ 13.34 และ 11.65 ตาม

ลำดับ และในสาขาการผลิตสุดท้าย คือ สาขาการผลิตด้านบริการ จะเห็นว่าจังหวัดราชบุรีก็ยังเป็นจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงมูลค่าผลิตภัณฑ์ในสาขานี้สูงที่สุด ของภาคคือ 870.6 ล้านบาท รองลงมาคือ จังหวัดสุพรรณบุรี และจังหวัดกาญจนบุรี และในด้านอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจนั้น จังหวัดประจวบคีรีขันธ์กลับเป็นจังหวัดที่มีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในสาขานี้สูงที่สุดในภาคคือร้อยละ 8.55 ต่อปี รองลงมาคือ จังหวัดเพชรบุรีและราชบุรี ตามลำดับ ซึ่งทั้ง 3 จังหวัดนี้ มีค่าเฉลี่ยอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจทางด้านสาขาการบริการต่อปีสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาค ส่วนจังหวัดสมุทรสงครามนั้นเป็นจังหวัดที่มีมูลค่าการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์รายจังหวัดต่ำที่สุดในภาคในทุกสาขาการผลิต และอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจในทุกสาขาการผลิตก็ยังมีอัตราต่ำที่สุดของภาคอีกด้วย นับว่าเป็นจังหวัดที่มีความล่าช้าในภาคตะวันตก

3. การพัฒนาการด้านเศรษฐกิจ

การศึกษาการพัฒนาการทางเศรษฐกิจ ได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ส่วนแบ่ง-ส่วนโอน (Shift-Share Analysis) วิธีดังกล่าวจะแสดงให้เห็นถึงความเจริญเติบโตของพื้นที่ศึกษาอันเกิดจากตัวแปรบางตัวของภาค ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ

1. Regional Share คือจำนวนมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ที่เพิ่มขึ้นในกรณีที่มีการผลิตขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราเดียวกับอัตราการผลิตของประเทศ

2. Proportional Shift (P.S.) หมายถึงมูลค่าเพิ่มที่เพิ่มขึ้น โดยอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของการผลิตสาขาใดสาขาหนึ่งของภาคที่แตกต่างไปจากอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจของทุกสาขาและการผลิตในประเทศรวมกัน ค่า P.S. จะเป็นค่าแสดงให้เห็นถึง อัตราการขยายตัวเร็วหรือช้าของสาขาการผลิตนั้น

3. Differential Shift (D.S.) หมายถึงมูลค่าเพิ่มที่เกิดจากความแตกต่าง ของอัตราการขยายตัวสาขาการผลิตทั้งประเทศ ค่า D.S. จะเป็นค่าที่แสดงให้เห็นถึงความได้เปรียบเสียเปรียบ ทางด้านทำเลที่ตั้ง (Location or Regional Advantage) หรือความได้เปรียบด้านทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตในพื้นที่นั้น ๆ

จากการศึกษา Shift-Share Analysis ของภาคตะวันตกในช่วงปี 2530-2534 พบว่าจังหวัดที่มีค่า Share สูงที่สุดในภาค คือ จังหวัดราชบุรี คือมีค่า Share สูงถึง 2,127.19 ล้านบาท รองลงไปที่จังหวัดกาญจนบุรี และสุพรรณบุรี คือ เท่ากับ 2,118.19 ล้านบาท และ 1,996.03 ล้านบาท ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละสาขาการผลิตจะพบว่าในสาขาเกษตรกรรม จังหวัดที่มีค่า Share สูงที่สุด คือ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยสาขาการผลิตย่อยที่ให้ค่า Share สูงสุดคือสาขาสีกรรม รองลงมาคือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และจังหวัดกาญจนบุรี ตามลำดับ ในสาขาอุตสาหกรรมจังหวัดที่มีค่า Share สูงที่สุด คือ จังหวัดราชบุรี โดยสาขาการผลิตในหน่วยการอุตสาหกรรมเป็นสาขาที่ให้ค่า Share สูงที่สุด รองลงมาคือจังหวัดกาญจนบุรีและ

สุพรรณบุรี ตามลำดับ และในสาขาบริการ จังหวัดที่มีค่า Share สูงที่สุดคือจังหวัดกาญจนบุรี โดยสาขาการผลิตในหน่วยการค้าส่งและค้าปลีก เป็นสาขาให้ค่า Share สูงที่สุด รองลงมา คือ จังหวัดราชบุรี และสุพรรณบุรี ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาทางด้าน P-Shift พบว่าจังหวัดที่สาขาเศรษฐกิจโดยรวมมีอัตราการเติบโตเร็วที่สุดในภาคตะวันตก คือ จังหวัดราชบุรี คือมีค่า P-Shift สูงถึง 482.95 ซึ่งเป็นค่าที่มีความต่างกันมากกับจังหวัดที่รองลงมา คือ จังหวัดสมุทรสงครามและกาญจนบุรี คือมีค่า P-Shift เพียง 21.59 และ 10.69 ตามลำดับ ส่วนจังหวัดสุพรรณบุรีมีอัตราการเติบโตช้าที่สุดในภาคตะวันตกคือมีค่า P-Shift เท่ากับ -305.49 รองขึ้นไป คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และเพชรบุรี เท่ากับ -208.02 และ -19.20 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละสาขาการผลิตพบว่า ทุกจังหวัดในภาคตะวันตกมี อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ ด้านสาขาเกษตรกรรม ถดถอยคือ ทุกจังหวัดมีค่า P-Shift เป็นค่าติดลบ โดยจังหวัดสุพรรณบุรีมีอัตราการเติบโตทางด้านค้าปลีกในภาค ทางด้านอุตสาหกรรมจังหวัดที่มีอัตราการเติบโตเร็วที่สุดในภาค คือ จังหวัดราชบุรีมีค่า P-Shift สูงถึง 583.98 รองลงมาคือ จังหวัดกาญจนบุรี และเพชรบุรี มีค่า P-Shift เท่ากับ 365.89 และ 138.70 ตามลำดับ และทางด้านสาขาบริการ จังหวัดที่มีอัตราการเติบโตเร็วที่สุดในภาค คือจังหวัดราชบุรี เช่นเดียวกันคือ มีค่า P-Shift เท่ากับ 216.87 รองลงมาคือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และเพชรบุรี มีค่า P-Shift เท่ากับ 61.01 และ 55.07 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาทางด้าน D-Shift พบว่าจังหวัดที่มีความได้เปรียบทางด้านทำเลที่ตั้งในสาขาเศรษฐกิจโดยรวมสูงที่สุดในภาค คือจังหวัดกาญจนบุรี มีค่า D-Shift เท่ากับ 402.94 รองลงมาคือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และเพชรบุรี คือมีค่า D-Shift เท่ากับ 287.80 และ 174.14 ตามลำดับ ส่วนจังหวัดที่มีความเสียเปรียบทางด้านทำเลที่ตั้งสูงที่สุดในภาค คือจังหวัดสุพรรณบุรี มีค่า D-Shift เท่ากับ -418.53 รองขึ้นไปคือจังหวัดสมุทรสงครามและราชบุรี มีค่า D-Shift เท่ากับ -405.44 และ -14.40 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดแต่ละสาขาการผลิตพบว่า จังหวัดที่มีความได้เปรียบที่สุดทางด้านทำเลที่ตั้งสาขาเกษตรกรรม คือ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์และที่มีความเสียเปรียบที่สุดคือจังหวัดสุพรรณบุรี ส่วนจังหวัดที่มีความได้เปรียบที่สุดทางด้านทำเลที่ตั้งสาขาอุตสาหกรรมคือจังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดที่มีความเสียเปรียบที่สุดคือจังหวัดสุพรรณบุรีและจังหวัดที่มีความได้เปรียบที่สุดทางด้านทำเลที่ตั้งสาขาบริการ คือ จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดที่มีความเสียเปรียบที่สุด คือจังหวัดสมุทรสงคราม

จากการศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวม ภาคและจังหวัดปี 2530-2534 ที่ผ่านมาแล้วข้างต้นทั้งหมดแสดงให้เห็นถึงศักยภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันตกว่ามีลักษณะเช่นไร พบว่าจังหวัดราชบุรีมีศักยภาพทางเศรษฐกิจสูงที่สุดในภาค เพราะมีค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมค่า Share และอัตราการเติบโตทางสาขาเศรษฐกิจสูงที่สุดในภาค โดยเฉพาะสาขาอุตสาหกรรมและสาขาบริการ ซึ่งเป็นสาขาที่สำคัญต่อการพัฒนาเมืองให้เจริญรุดหน้าต่อไปในอนาคตเป็นอย่างดี

ตารางที่ 3.6 การเปรียบเทียบ Shift-share analysis ภาคตะวันตก กับจังหวัด
ราชบุรี (2530-2534)

จ.ราชบุรี	S_{ij}	$(GDP^*/GDP) - 1$	S_i^*/S_i	$(S_i^*/S_i) - (GDP^*/GDP)$	S_{ij}^*/S_{ij}	$S_{ij}^*/S_{ij} - (S_i^*/S_i)$	share	P-shift	D-shift
การเกษตร	1,222.7	0.63	1.37	-0.26	1.44	0.07	770.30	-317.90	85.59
กลีกรวม	935.6	0.63	1.52	-0.11	1.62	0.10	589.43	-102.92	93.56
บุคคลวิ	217.5	0.63	1.21	-0.42	1.00	-0.21	137.01	-91.35	-45.68
ประมง	1.5	0.63	0.96	-0.67	4.07	3.11	0.95	-1.01	4.67
ป่าไม้	68.1	0.63	0.42	-1.21	0.23	-0.19	42.90	-82.40	-12.94
เหมืองแร่และ ย่อยหิน	218.9	0.63	2.20	0.57	1.91	-0.29	137.91	124.77	-63.48
อุตสาหกรรม	628.7	0.63	2.20	0.57	2.30	0.10	396.08	358.36	62.87
ก่อสร้าง	97.2	0.63	1.79	0.16	1.54	-0.25	61.24	15.55	-24.30
ไฟฟ้าและ ประปา	67.7	0.63	2.89	1.26	2.67	-0.22	42.65	85.30	-14.89
คมนาคมและ ขนส่ง	155.9	0.63	1.41	-0.22	1.58	0.17	98.22	-34.30	26.50
ค้าส่งและ ค้าปลีก	477.2	0.63	1.58	-0.05	1.76	0.09	300.64	-23.86	42.95
ธนาคาร ประกันภัยและ อสังหาริมทรัพย์	144.1	0.63	3.84	2.21	2.81	-1.03	71.88	252.16	-117.52
ที่อยู่อาศัย	51.9	0.63	1.49	-0.14	1.45	-0.04	32.70	-7.27	-2.08
บริหารราชการ และป้องกันประเทศ	111.6	0.63	1.82	0.19	1.75	-0.07	70.31	21.20	-7.81
บริการ	223.4	0.63	1.67	0.04	1.66	-0.01	140.74	8.94	-2.23
รวม	3,396.3		1.63		1.77	0.14	2,122.66	482.95	-14.40

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 3.7 แสดงค่า P-Shift ของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันตก

สาขาเศรษฐกิจ	กาญจนบุรี	สุพรรณบุรี	ราชบุรี	เพชรบุรี	สมุทรสงคราม	ประจวบคีรีขันธ์
1. สาขาเกษตรกรรม	-370.58	-467.90	-317.90	-212.97	-70.72	-373.00
กลีกรวม	-114.82	-167.45	-102.92	-61.52	-5.04	-125.72
ปศุสัตว์	-50.69	-68.67	-91.35	-32.89	-6.38	-31.50
ประมง	-0.87	-76.18	-1.01	-63.05	-134.47	-134.74
ป่าไม้	-314.00	-0.12	-82.40	-105.75	-12.46	-18.88
2. สาขาอุตสาหกรรม	365.89	112.19	583.98	138.70	52.33	103.97
เหมืองแร่และขุดหิน	74.44	8.78	124.77	17.96	4.10	33.63
อุตสาหกรรม	231.59	77.58	358.36	54.78	39.39	47.25
ก่อสร้าง	14.50	13.73	15.55	9.39	4.18	9.10
ไฟฟ้าและประปา	45.36	12.10	85.30	56.57	4.66	13.99
3. สาขาบริการ	15.38	50.22	216.87	55.07	39.38	61.01
คมนาคมและขนส่ง	-76.23	-46.18	-34.30	-32.69	-12.45	-12.03
ค้าส่งและค้าปลีก						
ธนาคาร ประกันภัยและ	-31.88	-28.99	-23.86	-17.51	-8.77	-15.32
อสังหาริมทรัพย์						
ที่อยู่อาศัย	104.31	114.48	252.16	85.97	54.59	78.46
บริหารราชการและ	-5.10	-8.50	-7.27	-4.20	-2.35	-3.96
ป้องกันประเทศ						
บริการ	3.95	5.96	8.94	4.01	3.18	4.68
รวม	10.69	-305.49	482.95	-19.20	21.59	-208.20

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 3.8 แสดงค่า D-Shift ของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันตก

สาขาเศรษฐกิจ	กาญจนบุรี	สุพรรณบุรี	ราชบุรี	เพชรบุรี	สมุทรสงคราม	ประจวบคีรีขันธ์
1. สาขาเกษตรกรรม	228.05	-395.91	85.59	98.29	-212.16	229.54
กลีกรวม	292.26	-502.36	93.56	111.86	-24.27	34.29
ปศุสัตว์	-8.45	6.54	-45.68	28.97	-6.54	2.25
ประมง	2.85	-71.63	4.67	43.29	-90.32	110.61
ป่าไม้	46.71	3.26	-12.94	-36.71	-4.33	0.94
2. สาขาอุตสาหกรรม	212.60	-96.68	-39.80	24.29	-90.17	-13.00
เหมืองแร่และย่อยหิน	122.76	5.08	-63.48	8.82	-8.93	-62.54
อุตสาหกรรม	65.01	-93.91	62.87	20.13	-76.70	19.90
ก่อสร้าง	26.27	-30.89	-24.30	41.09	-17.75	4.55
ไฟฟ้าและประปา	-1.44	23.04	-14.89	-45.80	13.21	25.09
3. สาขาบริการ	-37.71	74.06	-60.19	51.56	-103.11	71.26
คมนาคมและขนส่ง	-86.63	48.28	26.50	38.64	-14.15	-9.85
ค้าส่งและค้าปลีก	-104.25	17.39	42.95	10.51	-49.11	113.33
ธนาคาร ประกันภัยและ	88.74	23.83	-117.52	-1.17	-7.90	13.14
อสังหาริมทรัพย์						
ที่อยู่อาศัย	5.10	-7.28	-2.08	1.80	-4.70	6.79
บริหารราชการและ	32.10	-0.71	-7.81	-10.26	-5.78	-5.31
ป้องกันประเทศ						
บริการ	63.23	-7.45	-2.23	12.04	-21.47	-46.43
รวม	402.94	-418.53	-14.40	174.14	-405.44	237.90

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 3.9 แสดงค่า Share ของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันตก

สาขาเศรษฐกิจ	กาญจนบุรี	สุพรรณบุรี	ราชบุรี	เพชรบุรี	สมุทรสงคราม	ประจวบคีรีขันธ์
1. สาขาเกษตรกรรม	897.94	1,133.75	770.30	516.03	171.36	903.80
กสิกรรม	657.59	959.05	589.43	352.36	28.85	720.03
ปศุสัตว์	76.04	103.01	137.01	49.33	9.58	47.25
ประมง	0.82	71.63	0.95	59.28	126.44	126.69
ป่าไม้	163.49	0.06	42.90	55.06	6.49	9.83
2. สาขาอุตสาหกรรม	413.01	155.54	637.38	145.66	66.84	132.24
เหมืองแร่และขุดหิน	82.28	9.70	137.91	19.85	4.54	37.17
อุตสาหกรรม	255.97	85.74	395.03	60.54	43.53	52.23
ก่อสร้าง	57.03	54.05	61.24	36.98	16.44	35.85
ไฟฟ้าและประปา	22.68	6.05	42.65	28.29	2.33	6.99
3. สาขาบริการ	802.25	706.73	714.49	485.49	241.54	371.83
คมนาคมและขนส่ง	218.30	132.24	98.22	93.62	35.66	34.46
ค้าส่งและค้าปลีก	401.63	365.21	300.64	220.63	110.50	192.97
ธนาคาร ประกันภัยและ	29.74	32.63	71.88	24.51	15.56	22.37
อสังหาริมทรัพย์						
ที่อยู่อาศัย	22.93	38.24	32.70	18.90	10.58	17.83
บริหารราชการและ	61.41	44.60	70.31	64.64	19.15	30.43
บ่อนักท่องเที่ยว						
บริการ	62.24	93.81	140.74	63.19	50.19	73.77
รวม	1,118.19	1,996.03	2,122.66	1,147.17	479.75	1,407.86

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 3-10 ผลลัพธ์การดำเนินงานของภาคบริการ ปี พ.ศ. 2534 (= ตารางที่ 3 ปี พ.ศ. 2531)

หน่วย : ล้านบาท

ประเภทบริการ	รายปี	ผูกขาดรวม	รัฐวิสาหกิจ	เอกชน	กึ่งรัฐวิสาหกิจ	ประชาชนวิสาหกิจ	ภาคบริการ
เกษตรกรรม	3,732.77	884.68	5,570.83	1,981.01	6,050.17	4,148.43	22,363.19
กิจการ	2,200.55	119.94	4,421.36	1,306.83	3,756.28	2,780.90	14,565.69
อุตสาหกรรม	815.81	25.48	455.52	264.85	455.59	368.62	2,365.37
ประมง	81.36	337.42	140.41	209.89	40.73	849.82	1,459.22
ป่าไม้	7.89	36.20	0.44	25.44	1,013.81	0.00	1,075.37
บริการการคมนาคม	283.84	1.42	391.91	88.88	578.75	71.01	1,335.80
การขนส่งทางอากาศ	383.72	132.20	180.98	105.53	207.22	280.88	1,300.53
เหมืองแร่และปิโตรเลียม	388.73	3.19	59.30	33.75	813.62	39.50	1,318.28
อุตสาหกรรม	6,237.12	383.98	2,648.51	1,388.70	4,823.62	2,155.08	15,536.20
การก่อสร้าง	733.50	180.46	1,204.49	943.08	1,574.25	1,264.02	5,899.74
ไฟฟ้าและประปา	754.21	102.49	285.83	279.69	523.55	278.34	2,222.11
คมนาคมขนส่ง	726.11	280.79	421.83	1,210.80	2,913.46	378.14	6,629.71
ค้าปลีกและค้าปลีก	3,389.64	1,016.12	2,231.31	2,302.18	3,951.83	2,044.72	16,314.78
ธนาคาร ประกันภัยและธุรกิจอื่น	804.99	274.33	717.88	638.28	572.17	581.42	3,589.08
ที่อยู่อาศัย	916.81	227.88	555.93	581.60	853.59	822.41	4,169.11
การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ	900.18	211.06	832.07	722.63	972.80	472.30	5,911.31
การบริการ	2,788.82	850.41	2,756.92	1,331.30	1,983.02	1,048.11	9,564.37
รวม	21,307.85	5,954.38	17,156.28	11,391.16	24,612.48	13,072.95	61,503.90

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ, สำนักงบประมาณการพิจารณาโครงการลงทุนและศึกษาหนี้สิน

ตารางที่ 3-11 ผลลัพธ์การดำเนินงานของภาคบริการ ปี พ.ศ. 2534 (= ตารางที่ 3 ปี พ.ศ. 2531)

หน่วย : ร้อยละ

ประเภทบริการ	รายปี	ผูกขาดรวม	รัฐวิสาหกิจ	เอกชน	กึ่งรัฐวิสาหกิจ	ประชาชนวิสาหกิจ	ภาคบริการ
เกษตรกรรม	18.84	3.09	25.13	8.94	27.29	18.72	100.00
กิจการ	15.09	0.62	30.31	6.98	25.75	19.07	100.00
อุตสาหกรรม	34.22	1.07	19.11	11.11	19.11	15.36	100.00
ประมง	4.28	23.44	9.78	14.57	2.83	45.14	100.00
ป่าไม้	0.73	3.52	0.04	2.34	93.37	0.00	100.00
บริการการคมนาคม	19.19	0.10	25.53	5.01	41.94	5.17	100.00
การขนส่งทางอากาศ	29.50	12.47	12.38	6.11	15.93	21.80	100.00
เหมืองแร่และปิโตรเลียม	32.85	0.29	5.31	3.02	54.89	3.54	100.00
อุตสาหกรรม	38.92	2.15	10.94	8.04	29.14	12.76	100.00
การก่อสร้าง	12.48	2.73	20.55	18.03	28.75	21.48	100.00
ไฟฟ้าและประปา	33.94	4.81	12.85	12.80	23.56	12.44	100.00
คมนาคมขนส่ง	12.79	4.80	8.44	21.35	48.10	6.67	100.00
ค้าปลีกและค้าปลีก	20.88	8.22	22.28	14.11	24.22	12.53	100.00
ธนาคาร ประกันภัยและธุรกิจอื่น	22.43	7.84	20.00	17.76	15.94	18.20	100.00
ที่อยู่อาศัย	21.99	5.47	23.17	13.95	20.48	14.93	100.00
การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ	23.01	5.40	15.18	18.44	24.87	12.08	100.00
การบริการ	28.93	8.60	18.37	13.92	20.52	11.46	100.00
รวม	23.29	4.32	15.75	12.45	25.90	14.24	100.00

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ, สำนักงบประมาณการพิจารณาโครงการลงทุนและศึกษาหนี้สิน

สาขาการผลิต	2524	2529	2534
เกษตรกรรม	16,903.97	16,539.71	28,432.71
กลีกรวม	11,213.69	9,912.20	19,376.01
ปศุสัตว์	2,105.79	1,899.22	2,968.64
ประมง	713.17	1,383.75	1,992.13
ป่าไม้	1,293.80	1,462.10	824.64
บริการทางราชการ	879.95	1,028.34	1,619.48
การปรับปรุงสินค้าเกษตร	697.38	854.11	1,651.80
เหมืองแร่และขุดหิน	1,673.18	1,080.54	1,703.27
อุตสาหกรรม	6,422.98	9,558.72	19,427.00
การก่อสร้าง	1,481.24	2,863.88	7,395.69
ไฟฟ้าและประปา	481.48	1,233.11	2,385.89
คมนาคมและขนส่ง	2,959.45	5,513.69	6,513.048
ค้าส่งและค้าปลีก	7,119.34	9,456.84	19,203.97
ธนาคาร ประกันภัยและอสังหาริมทรัพย์	827.78	1,583.30	4,231.18
ที่อยู่อาศัย	1,902.73	3,264.67	4,643.03
การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ	1,958.53	2,919.89	5,209.88
การบริการ	3,990.18	6,056.22	12,536.21
รวม	45,720.65	60,070.76	111,681.86

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 3.13 ผลผลิตทั้งหมดรวมของภาคตะวันตก ปี พ.ศ.2524-2534 (ณ ราคาที่ปี พ.ศ.2531)

สาขาการผลิต	2524	2529	2534
เกษตรกรรม	17,120.90	21,519.30	22,174.19
กลีกรวม	9,933.12	13,210.09	14,585.69
ปศุสัตว์	2,205.24	2,145.46	2,363.58
ประมง	1,302.35	1,839.75	1,439.22
ป่าไม้	1,811.17	2,270.22	1,085.57
บริการทางราชการ	1,104.63	1,110.17	1,379.60
การปรับปรุงสินค้าเกษตร	764.41	943.62	1,300.53
เหมืองแร่และขุดหิน	1,206.63	1,432.31	1,116.26
อุตสาหกรรม	6,962.29	10,101.70	16,895.20
การก่อสร้าง	1,902.59	3,091.34	5,894.79
ไฟฟ้าและประปา	737.54	1,316.00	2,222.11
คมนาคมและขนส่ง	4,966.25	5,973.61	5,669.71
ค้าส่งและค้าปลีก	9,194.51	10,361.62	16,314.78
ธนาคาร ประกันภัยและอสังหาริมทรัพย์	1,020.73	1,681.52	3,589.05
ที่อยู่อาศัย	2,862.99	3,408.61	4,168.11
การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ	2,433.64	3,014.64	3,911.31
การบริการ	4,843.84	6,437.68	9,464.37
รวม	53,251.91	68,338.52	91,419.91

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ซึ่งจากตารางที่ 3.10 ในปี พ.ศ.2534 พบว่าค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม ในสาขา อุตสาหกรรมจังหวัดราชบุรี มีมูลค่า 6,237.12 ล้านบาทคิดเป็นร้อยละ 36.92 ของอุตสาหกรรม ของภาคตะวันตก แสดงให้เห็นว่าจังหวัดราชบุรีมีศักยภาพทางอุตสาหกรรมสูงที่สุดของภาค

ลักษณะโครงสร้างทางสังคมและบริการขั้นพื้นฐาน

1. การศึกษา

การบริการ ด้านการศึกษาของรัฐในภาคตะวันตก มีสถานที่ให้บริการการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับปริญญา โดยการศึกษาในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมต้น มีการกระจายครบถ้วนในทุกจังหวัดและทุกอำเภอของภาค ส่วนการศึกษาในระดับมัธยมปลาย ยังมีบางอำเภอที่ยังไม่มีสถานศึกษาต้องพึ่งอำเภอที่อยู่ใกล้เคียงสำหรับการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาในภาคตะวันตกมีครบทุกจังหวัด อยู่ในสังกัดกรมอาชีวศึกษาเปิดสอนในระดับ ปวช. ปวท. ปวส. นอกจากนี้ยังมีการศึกษาที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี คือ วิทยาลัยครูในสังกัดกรมการฝึกหัดครู และวิทยาลัยพยาบาล ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จากข้อมูลแสดงสถิติด้านการศึกษาของภาคตะวันตกปี 2534 พบว่าจังหวัดที่มีสถานศึกษาของรัฐสูงที่สุดในภาคตะวันตก คือ จังหวัดสุพรรณบุรี รองลงมา คือ จังหวัดกาญจนบุรี และราชบุรี ตามลำดับ แต่จังหวัดที่มีจำนวนของสถานศึกษาเอกชน และการศึกษาเอกชนระบบสูงที่สุดในภาคตะวันตก คือ จังหวัดราชบุรี รองลงมาคือจังหวัดกาญจนบุรี และสุพรรณบุรี ตามลำดับ ส่วนจำนวนนักเรียนพบว่าจังหวัดที่มีจำนวนนักเรียนสูงที่สุดในภาค คือ จังหวัดราชบุรี เช่นเดียวกัน รองลงมาคือ จังหวัดสุพรรณบุรี และกาญจนบุรี และจังหวัดที่มีอัตราส่วนครูต่อนักเรียนสูงที่สุดในภาค คือ จังหวัดราชบุรี ครู 1 คนต่อนักเรียน 18 คน รองลงมาคือ จังหวัดสุพรรณบุรี ครู 1 คนต่อนักเรียน 17 คน และจังหวัดเพชรบุรี ครู 1 คนต่อนักเรียน 16 คน ตามลำดับ จังหวัดที่มีจำนวนสถานศึกษาทั้งภาครัฐบาลและเอกชน จำนวนครูและจำนวนนักเรียนน้อยที่สุดในภาค คือ จังหวัดสมุทรสงคราม

2. การสาธารณสุข

ที่ตั้งและการกระจายตัวภาคตะวันตก มีโรงพยาบาลในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข โดยมีโรงพยาบาลราชบุรีเป็นโรงพยาบาลศูนย์ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองราชบุรี และในระดับจังหวัดมีโรงพยาบาลทั่วไปตั้งอยู่ในอำเภอเมืองของทุกจังหวัดและอำเภอขนาดใหญ่ของบางจังหวัด ส่วนในระดับอำเภอมีโรงพยาบาลชุมชนกระจายอยู่แทบทุกอำเภอของภาค จากการศึกษาข้อมูลพบว่า จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดที่มีจำนวนโรงพยาบาล จำนวนแพทย์และจำนวนเตียงสูงที่สุดในภาครอง

ลงมา คือ จังหวัดสุพรรณบุรี และกาญจนบุรีตามลำดับ เมื่อพิจารณาทางด้านสัดส่วนแพทย์ต่อประชากร พบว่าจังหวัดราชบุรี แพทย์ 1 คนต่อประชากรเพียง 4,975 คน ซึ่งมีสัดส่วนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคเพียงจังหวัดเดียว รองลงมาคือจังหวัดสมุทรสงคราม แพทย์ 1 คนต่อประชากร 9,332 คน และจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แพทย์ 1 คนต่อประชากร 9,902 คนตามลำดับ ส่วนทางด้านสัดส่วนของเตียงต่อประชากร พบว่าจังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนเตียง 1 เตียงต่อประชากร 309 คน รองลงมา คือ จังหวัดสมุทรสงคราม เตียง 1 เตียงต่อประชากร 550 คน ซึ่งทั้ง 2 จังหวัดนี้มีสัดส่วนของแพทย์ต่อประชากรและเตียงประชากรที่ต่ำที่สุดในภาคคือจังหวัดสุพรรณบุรี

3. การไฟฟ้าภาคตะวันตก

จากข้อมูล แสดงการใช้พลังงานไฟฟ้า ของจังหวัดต่าง ๆ ในภาคตะวันตก พบว่า จังหวัดราชบุรีเป็นจังหวัดที่มีการใช้ปริมาณไฟฟ้าสูงที่สุดในภาคในปี 2534 จังหวัดราชบุรีใช้ไฟฟ้าสูงถึง 345,620,250 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมง รองลงมา คือจังหวัดเพชรบุรีใช้ไฟฟ้า 148,327,544 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมง ซึ่งมีปริมาณการใช้ต่ำกว่าจังหวัดราชบุรีถึง 197,292,706 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมง ส่วนจังหวัดที่มีปริมาณการใช้ไฟฟ้าสูงเป็นอันดับ 3 คือ จังหวัดกาญจนบุรี ใช้ไฟฟ้า 140,438,124 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมง ในปี 2533 และจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการใช้ไฟฟ้า จากปี 2533 สูงที่สุดคือจังหวัดราชบุรี รองลงมาคือ จังหวัดสุพรรณบุรีและเพชรบุรี ตามลำดับ เมื่อพิจารณาทางด้านอัตราการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการใช้ไฟฟ้าจากปี 2533 พบว่าจังหวัดสุพรรณบุรี มีอัตราการเปลี่ยนแปลงจากปีก่อนร้อยละ 18.78 สูงสุดในภาค รองลงมา คือ จังหวัดสมุทรสงครามและราชบุรี ตามลำดับ เท่ากับร้อยละ 11.34 และ 9.74 และเมื่อดูจากแผนที่ จะพบว่า ภาคตะวันตกเป็นภาคที่ไม่ขาดแคลนทางด้านพลังงานไฟฟ้า เพราะมีเขื่อนผลิตพลังงานไฟฟ้าในภาคถึง 3 เขื่อน คือ เขื่อนท่าทุ่งนา เขื่อนศรีนครินทร์ จังหวัดกาญจนบุรี และเขื่อนเขาแหลม จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งพลังงานไฟฟ้าที่ผลิตได้เพียงพอเพียงกับการใช้ในภาคและยังส่งต่อไปยังภาคอื่น ๆ ของประเทศอีกด้วย

4. โทรศัพท

จากข้อมูล จำนวนเลขหมายโทรศัพท์ ภาคตะวันตกพบว่า เมื่อสิ้นแผนฯ 6 จังหวัดที่มีหมายเลขโทรศัพท์สูงที่สุดในภาค คือ จังหวัดราชบุรี คือ มีถึง 3,000 เลขหมาย รองลงมา คือ จังหวัดกาญจนบุรีและเพชรบุรีมีเท่ากับ 4,000 เลขหมาย และ 3,800 เลขหมายตามลำดับ และเมื่อหลังจากสิ้นแผนฯ 5 ไปแล้วจะมีการเพิ่มเลขหมายที่เปิดให้บริการในภาคตะวันตกขึ้นอีก เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการที่จะเพิ่มขึ้น ดังนั้น จึงทำให้ภาคตะวันตกมีเลขหมายที่เปิดให้บริการเพิ่มจาก 21,600 เลขหมาย เป็น 69,563 เลขหมาย และจังหวัดที่จะมีเลขหมายโทรศัพท์สูงที่สุดในภาคคือจังหวัดราชบุรีเพิ่มจาก 8,000 เลขหมาย เป็น 18,720 เลขหมาย รองลง

มาคือจังหวัดกาญจนบุรีเพิ่มจาก 4,000 เลขหมายเป็น 15,483 เลขหมาย อันดับ 3 คือ จังหวัด สุพรรณบุรี เพิ่มจาก 1,800 เลขหมาย เป็น 11,472 เลขหมาย และจะพบว่าจังหวัดที่มีอัตราการขยายตัวที่เพิ่มขึ้นของเลขหมายโทรศัพท์ที่เปิดให้บริการหลังจากสิ้นแผนฯ 5 สูงที่สุดในภาคคือ จังหวัดสมุทรสงคราม สุพรรณบุรี และกาญจนบุรี ตามลำดับ

ยังมี ระบบโทรศัพท์อีกประเภทหนึ่งที่ทำให้บริการในภาคตะวันตก นอกจากการให้บริการแบบโทรศัพท์ธรรมดา คือ ระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ของ ทศท. ได้เปิดบริการตั้งแต่วันที่ 8 กรกฎาคม 2529 สามารถที่จะให้บริการแก่โทรศัพท์ที่ติดตั้งบนยานพาหนะ และยังสามารถให้บริการในกิจกรรมอื่น ๆ อีกดังนี้

1. โทรศัพท์ทางไกลชนบทแบบตั้งอยู่กับที่
2. โทรศัพท์สาธารณะในท้องที่ที่ขยายสายไฟไม่ถึง
3. โทรศัพท์ประจำที่ สำหรับโรงงานที่เพิ่งตั้งขึ้นใหม่ ซึ่งมีปัญหาต้องการปรับปรุงที่ดินของโรงงาน และบริเวณใกล้เคียง ซึ่งข่าวโทรศัพท์ธรรมดายังบริการไม่ถึง
4. สามารถติดตั้งบนรถไฟ รถโดยสารปรับอากาศ บนเรือและบริเวณท่าเรือ
5. นอกจากนี้โทรศัพท์เคลื่อนที่ยังสามารถใช้ในกิจกรรมการก่อสร้างขนาดใหญ่ เช่น โครงการสร้างเขื่อน โรงไฟฟ้า ฯลฯ ซึ่งโครงการเหล่านี้บางแห่งจะไม่มีสายโทรศัพท์ไปถึง
6. สามารถแจ้งเหตุคว้น เหตุร้าย ได้เหมือนโทรศัพท์ธรรมดา ทั่วไป
7. ในราชการ ทหาร ตำรวจ และในพื้นที่ ที่มีปัญหาด้านการเมือง

พื้นที่ครอบคลุม ของระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่ ในภาคตะวันตก มีดังนี้คือ

1. จังหวัดราชบุรี มีอำเภอเมือง อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอจอมบึง อำเภอปากท่อ และอำเภอวัดเพลง
2. จังหวัดสมุทรสงคราม มีอำเภอเมือง อำเภออัมพวา อำเภอบางคนที
3. จังหวัดเพชรบุรี มีอำเภอเมือง อำเภอบ้านแหลม อำเภอเขาย้อย อำเภอท่ายาง อำเภอบ้านลาด อำเภอชะอำ
4. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีอำเภอเมือง อำเภอหัวหิน อำเภอกุยบุรี อำเภอปราณบุรี ส่วนจังหวัดกาญจนบุรีและสุพรรณบุรี อยู่ในโครงการขยายที่ 2

ตารางที่ 3.14 แสดงจำนวนเลขหมายโทรศัพท์ในเขตภาคตะวันตก

จังหวัด	จำนวนเลขหมาย ที่เปิดให้บริการ เมื่อสิ้นแผนฯ 6		จำนวนเลขหมาย ที่เปิดให้บริการ หลังจากแผนฯ 6	
	เลขหมาย	%	เลขหมาย	%
กาญจนบุรี	4,000	18.52	15,483	22.26
สุพรรณบุรี	1,800	8.33	11,472	16.49
ราชบุรี	8,000	37.04	18,720	26.91
เพชรบุรี	3,800	17.59	7,040	10.12
ประจวบคีรีขันธ์	3,000	13.89	10,192	14.65
สมุทรสงคราม	1,000	4.63	6,656	9.57
รวมภาคตะวันตก	21,600	100.00	69,563	100.00

ที่มา : องค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

5. ระบบชุมชนภาคตะวันตก

การศึกษาาระบบชุมชนของภาคตะวันตก นับว่ามีความสำคัญต่อการศึกษาหาความเหมาะสมที่จะให้เมืองใดเมืองหนึ่งของภาคเป็นศูนย์กลางกระจายความเจริญ (Growth pole) ในภาคอย่างมีความต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการกระจายความเจริญได้อย่างรวดเร็วทั้งในแง่เศรษฐกิจสังคมและระบบข่าวสาร เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่รองรับกับความเจริญแต่ละระดับที่เหมาะสมกับขนาดและลักษณะของชุมชนต่อเนื่องนั้น ๆ จากการศึกษาในบทที่ 2 ในแง่ทฤษฎีการพัฒนาภาค ทำให้ได้บทสรุปจากนักวิชาการสำคัญ ๆ ที่ได้เฝ้าสังเกตการณ์พัฒนาตัวของเมืองต่าง ๆ ทั้งในเหล่าประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศที่ยังด้อยการพัฒนาว่า การจะให้เมืองใดเมืองหนึ่งในภาคเป็นศูนย์กลางกระจายความเจริญในด้านต่าง ๆ ให้แก่ภาคนั้นเมืองที่ได้รับเลือกให้เป็นเมืองศูนย์กลางกระจายความเจริญในด้านต่าง ๆ ให้แก่ภาคนั้นเมืองที่ได้รับเลือกให้เป็นเมืองศูนย์กลางกระจายความเจริญ จะต้องเป็นเมืองที่มีระบบชุมชนแวดล้อมอยู่ในลักษณะสมดุลย์ที่สุดกว่าเมืองอื่นด้วย เพื่อความเจริญจะได้แผ่ขยายไปได้ในทุกทิศทางอย่างสม่ำเสมอเท่าเทียมกัน

สำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ได้ทำการศึกษาระบบชุมชนของภาคตะวันตกด้วยวิธี Weighted Index Method.oxu 2527 โดยใช้ข้อมูลต่าง ๆ ประกอบในการพิจารณา คือ ข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ประชากรและโครงสร้างพื้นฐานที่มีผลต่อความเจริญของชุมชน ประกอบกับการสำรวจ และศึกษาการพึงพาการบริการทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างพื้นที่ ทำให้สามารถสรุปโครงสร้างและจัดลำดับความสำคัญของชุมชนศูนย์กลางของภาคตะวันตกได้ 5 ลำดับดังนี้

ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 1 มี 1 แห่ง หรือร้อยละ 1.1 ของชุมชนเมืองทั้งภาคเป็นชุมชนเมืองที่มีจำนวนประชากรประมาณ 45,000 คน มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมสูงที่สุดในภาค บทบาทความสำคัญในการบริการทางเศรษฐกิจและสังคมระดับภาค

ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 2 มี 2 แห่ง หรือร้อยละ 2.3 ของชุมชนเมืองทั้งภาค มีประชากรประมาณ 30,000-35,000 คน เป็นชุมชนเมืองที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมสูงรองจากชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 1 มีบทบาทในการให้บริการแก่ชุมชนเมืองและชุมชนบทภายในจังหวัดใกล้เคียง

ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 3 มี 5 แห่ง หรือร้อยละ 5.6 ของชุมชนเมืองทั้งภาค ชุมชนเมืองในกลุ่มนี้มีขนาดประชากร ระหว่าง 15,000-35,000 คน เป็นชุมชนเมืองระดับเทศบาลเมือง ซึ่งเป็นที่ตั้งของจังหวัดและเทศบาล ตำบลที่มีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม มีบทบาทในการให้บริการระดับจังหวัดหรือใกล้เคียงกับระดับจังหวัด

ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 4 มี 8 แห่ง หรือร้อยละ 9.0 ของชุมชนเมืองทั้งภาค เป็นบทบาทความสำคัญของชุมชนในกลุ่มนี้ให้บริการแก่ประชากรในระดับอำเภอและระหว่างอำเภอภายในจังหวัด

ชุมชนศูนย์กลางลำดับที่ 5 มี 73 แห่ง หรือร้อยละ 82.0 ของชุมชนเมืองทั้งภาคเป็นชุมชนเมืองระดับสุขาภิบาลขนาดเล็ก ขนาดประชากรส่วนใหญ่ต่ำกว่า 7,500 คน มีบทบาทความสำคัญในการให้บริการแก่พื้นที่ภายในอำเภอและพื้นที่ชนบทโดยรอบ

โครงสร้างระบบ ชุมชนของภาคตะวันตก ชุมชนส่วนใหญ่ของภาคเป็นชุมชนขนาดเล็กหรือชุมชนศูนย์กลางชนบทซึ่งมีระบบการพัฒนา การเศรษฐกิจและสังคมในระดับต่ำขาดการบริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน รัศมีการให้บริการแก่พื้นที่โดยรอบมีจำกัดการกระจายความเจริญในทุกพื้นที่ของภาคยังขาดประสิทธิภาพปัญหาความเหลื่อมล้ำระหว่างชุมชนเมืองขนาดใหญ่และชุมชนเมืองขนาดเล็กยังปรากฏอยู่อย่างชัดเจน จากตารางเมื่อแยกสัดส่วนชุมชนออกเป็นรายจังหวัด จะพบว่าไม่มีจังหวัดไหนในภาคตะวันตกที่มีสัดส่วนที่สมบูรณ์ที่สุด เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับในแต่ละจังหวัดพบว่า จังหวัดราชบุรี มีสัดส่วนของชุมชนที่สมบูรณ์กว่าจังหวัดอื่น ๆ ในภาค คือมีสัดส่วนของชุมชนลำดับที่ 1 อยู่เพียงจังหวัดเดียวในภาคตะวันตกและจังหวัดที่มีสัดส่วนของชุมชนรองลงไปคือ จังหวัดเพชรบุรี และกาญจนบุรี ตามลำดับ

สรุป

จังหวัดราชบุรี ในปัจจุบันมีศักยภาพ และความพร้อมในตัวเองอยู่หลายด้าน เหมาะสมที่จะได้รับการพัฒนาให้เป็นเมืองศูนย์กลางกระจายความเจริญของภูมิภาคตะวันตก โดยจะพบว่า จังหวัดราชบุรีมีศักยภาพด้านที่ตั้ง การคมนาคม การพัฒนาทางเศรษฐกิจสูง จากการศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในระดับภาค ในปี พ.ศ.2529 พบว่าจังหวัดราชบุรีมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวม ในสาขาอุตสาหกรรม 3,636.22 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 52.22 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมของภาคตะวันตกและในปี พ.ศ.2534 จังหวัดราชบุรี มีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมในสาขาอุตสาหกรรม 6,237.12 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 36.92 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์สาขาอุตสาหกรรมของภาคตะวันตก ถึงแม้ว่าจะมีการลดลงของสัดส่วนในสาขาอุตสาหกรรม แต่จังหวัดราชบุรียังคงถือว่ามีศักยภาพที่จะพัฒนาอุตสาหกรรม และเป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรมของภาคตะวันตกเสมอมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตก็ยังคงเป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรมที่สำคัญของภาคตะวันตก ซึ่งจะได้ศึกษาในบทต่อไป